

KECSKEMÉTI LAPOK

Előfizetési díj: Egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 50 kr., negyed évre 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 12 kr.
Hirdetmények jutányosan számíttatnak. — Nyilttéri közlemény soronként 30 kr.
Bélyegdíj minden beiktatás után 30 kr.

Politikai és társadalmi hetilap.

Szerkesztőség: V. Klapka-úteza 162. Telefon sz. 106.
hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.
Kiadóhivatal: III. Jókai-úteza 186. Telefon sz. 81.
hová az előfizetések, hirdetmények és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Állítsunk fogyasztási egyletet.

Sokszor volt már szó róla lapunkban éppen úgy, mint a társadalomban, hogy mily hasznos és kiválóan fontos jentőségű lenne, ha városunk jobbjai egyesülve oly nemű egyletet állítanának, a melynek célja lenne a háztartási mindennapi fogyasztási cikkeket közös számlán nagyban, olcsón beszerezni és úgy a tagok részére szintén olcsón kiszolgáltatni.

Ezelőtt mintegy tíz évvel, mikor ez eszmét életre kelteni akartuk, főképp a hús drágasága volt a legszembeesőbb sérelem s az akkor megtartott értekezlet nagyszámú közönsége nagy lelkesedéssel egyhangulag kimondotta, hogy fogyasztási egyletet állít és egyleti mézárszéket nyit. Meg is választotta M. J. urat elnöknek, a ki aztán ebben a dologban semmit sem tett.

Annyi haszna azomban annak az értekezletnek volt, hogy a hús árát 4 krral leszállították, holott előtte való napon kötöttek egyezséget, hogy azt 4 krral fölemelik. Ebben a 8 krrban tehát mindenki, a ki marhahúst eszik, megtalálta a maga hasznát az ő fogyasztása arányában, de kétségtelen, hogy hasznát más fogyasztási cikkeken is érhetünk volna el s hogy tüzetesen a marhahúst is olcsóbban szereztük volna be.

Volt annak a mozgalomnak más

haszna is. A város egyikét próbavágást csinált s a jó marhahúst 32 krért mérte ki a városházánál, a miből olyan riadalom volt, minő Nagy Ida óta még nem esett meg.

Később lapunkban újból panaszt emeltünk a hús drágasága ellen, a minek hatása alatt a főkapitány úr e tárgyban alapos tanulmányt csinált és javaslatot dolgozott ki s azt a városi tanácshoz be is nyújtotta, hol azomban — sajnos! ez a város minden lakosát közvetlenül érintő fontos ügy megrekedt.

De ha nem rekedt volna is meg, végleges és tökéletes segítséget az nem nyújtott, mert nem nyújthatott volna, a város, mint hatóság, elvégre is, csak a törvények és szabályok keretében intézkedhetvén. Egyedüli gyökeres orvoslatt e téren csak társadalmi uton, egyesülés és közös haszonra együtt való munkásság által érhetünk el s ez uton élvezhetjük annak közvetlen hasznát.

És milyen hasznát!

Körülöttünk egy pár helyen tudunk a hús áráról. Lajoson 32 kr., Halason szintén. Azzal, hogy nálunk a mézársóknak több költségük van, mint kisebb helyeken, az árkülönbözetet s pláne ilyen nagy árkülönbözetet megmagyarázni nem lehet; mert, ha egy-egy marhánként nagyobb is az accis, több a vágóhid-pénz, nagyobb a boltbér, többet kell a szék-

álló legénynek fizetni és az adó is több — de jelentékenyen nagyobb ám a fogyasztás is. Ez az utolsó pedig a legfőbb, a döntő, a miből már az következnek, hogy a kecskeméti mézáros adhatná épen olyan áron, vagy csekélylyel drágábban, avagy hogy tán épen olcsóbban is.

Nem kell azonban azt hinni, hogy mindenki olyan drágán veszi a húst, mint mi szegény tisztviselők, hivatalnokok, ügyvédek, gazdák — tehát a nagy többség. Óh épen nem. A katonaság és a vendéglősök jelentékenyen olcsóbban kapják, nem tételezünk pedig fel senkiről se olyan bornirtságot, hogy például a katonaság számára is a húst, vagy bármit olcsóbban adjon, mint a hogy ő veszi. Az a bizonyos kis polgári haszon azon is meg van és kell is, hogy legyen. A vendéglősök pedig tudvalevőleg nemcsak olcsón kapják, hanem a mellett még a színét, a javát. A mézárosok és vendéglősök közötti egészen magán természetű viszonyhoz szavunk nincs, nem is lehet; ezt csak a tanulság okáért hoztuk fel, hogy ime, lehet azt a húst olcsóbban adni, még pedig a legszínét-javát és épen a vendéglősöknek, a kik ha vesznek is olcsón, de az eladásnál már egészen más képen számítanak.

Tagadhatatlan tehát, hogy ha mi, a honoratior osztály, kik a takarításra job-

A KECSKEMÉTI LAPOK TÁRCZÁJA.

Ne hazudjál!

Irta: Handoris.

Ne hazudjál! Ezzel, azt hiszem, nem mondtam valami újat, mert hazudni már a legrégebb időben sem volt szabad, vagy legalább is nem volt illő.

Sokat kutattam utána, hogy mely időben kezdtek tiltani a hazudást, de csak Gergely pápa idejéig tudtam vissza menni.

Ugyanis egy régi salabakter-könyvben találtam feljegyezve a következő esetet.

Gergely pápa egyszer rajtakapta libériás inasát, hogy az finom londres szivarokat sziv, a melyeket az ő dohányzó-asztaláról csen el.

Egyszer aztán megkérdezte, hogy honnan szerezte azokat a szivarokat? Mire az inas azt válaszolta, hogy Szofroniusz nyomdásztól kapott egy csomót, mikor haza vitte neki a legujabb naptár korrekuráját.

Gergely pápa mindjárt tisztában volt a helyzettel, mivel jól tudta, hogy Szofroniusz a mellett, hogy borzasztó zsugori ember, szivart sohasem, csak éppen cigarettát s azok közül is csak szultánt szokott szivni.

Miután az inas cselédkönyvébe beírta, hogy: megbízhatlan, eme szavakkal boesáját őt el szolgálatából:

„Fiam, soha se hazudjál, mert a hazug embert hamarabb utól érik, mint a sánta ebet!”

S ez a mondás még ma is közsájon forog.

A hazudási tilalomról jó magam úgy hat éves koromban szereztem tudomást.

Egyszer ugyanis az iskolában be-vertem

a szomszédék Jóskája fejét, a miért aztán bezárt a tanító.

Haza menvén, mikor megkérdezték, hogy hol töltöttem az ebéd idejét, nehogy még egyszer megszenvedjek Jóskáért, azt mondtam, a mit szépen kieszeltem az iskola négy fala közti esendes magányomban, hogy haza felé jövet találkoztam a keresztmamával s elvitt magához ebédre.

Persze, én azt nem tudhattam, hogy a keresztmama aznap nálunk volt ebéden.

Aztán jött a hadd el hadd; melynek lefolyása alatt két dologra tettem magamban fogadalmat. Az egyik az, hogy mindezekért még egyszer meg pofozom Jóskát, a másik pedig az volt, hogy többet nem hazudok.

Mindkét fogadalmamat beváltottam, de az utóbbit mostanában hamarosan kétszer is megszegtem.

A kényszerűség vitt rá, de meg is szenvedtem értök csaknem oly érzékenyen, mint az elsőért.

*

Nagyon szerelmes voltam, de azért ideálmot mindig kerültem, vagy legalább is nem kerestem a társaságát, mert ha közelben voltam, mindig bárgynak éreztem magamat, elfeledtem azt a sok szépet s jót, a miről regélni akartam neki, szóval, csaknem néma voltam s tudtam, hogy ezzel ugyancsak nem fogom érdeklődését felkelteni.

Egyszer aztán már nagyon sokáig nem beszéltem vele, megszállott a vágy édesen csicsergő hangját hallani. S alkalom ehhez éppen kapóra jött.

A kávéházban billiardozván, a mint véletlenül kitekintettem az utczára, megláttam szívem bálványát. Rögtön odavágtam a dákót, magamra kaptam felső kabátomat s partnerem aggódó tekintetétől kísérvé utána rohantam.

Éppen mikor utólértem volna, belépett egy házba, hol a fogorvos lakott. Nagyszerű, gondoltam magamban, hisz az orvos várótermében beszélhetek vele.

Utána mentem s mikor már bent voltam, akkor jöttem csak rá, hogy bolondot cselekedtem!

Szokott bárgyuságom egy pillanatra elhagyott s ideálm kérdésre, hogy mit csinállok itt? feltaláltam magamat, azt mondtam, hogy fogat akarok huzatni.

Ezt tudomásul vette nemesak ő, de az orvos is, a ki éppen abban a pillanatban tekintett át a műteremből, hogy kik érkeztek újabban.

A hazugságom hát csak áttestem valahogyan s boldogan csevegettem „Vele”.

Csak akkor hőkkentem meg, mikor az orvos ideálmhoz jött s azt mondta: „Megengedi nagysád, hogy előbb Szegedy úrral végezzek; vele rögtön kész leszek”.

Zavarom akkor hágott a legmagasabb fokra, mikor abba az istenverte foghuzó székbe leültem s az orvos kérdezte, hogy hát melyik az a bizonyos?

Egy pillanat alatt elhatároztam magamat, hogy szegény fogaim közül melyik lesz az áldozat s arra rámutattam.

— Fáj? — kérdi az orvos.

— Borzasztón!

— De hisz ennek nincs semmi baja!

— Tévedni méltóztatik, mert már három éjet álmatlanul töltöttem miatta! Bizonyosan a gyökere indult korhadásnak!

Ha már hazudtam, gondoltam magamban, nem hagyom magamat rajta kapni!

Az orvos, miután nagy nyüglődés után kezében volt ártatlan fogam, nagyon esóvált a fejét s ugyanazzal a gyanús tekintettel nézett utánam, mint az a barátom, a kit

ban rá vagyunk utalva, mint bármely polgártársunk, társulás útján a kínálkozó előnyöket akarjuk felhasználni, úgy azt tudjuk is, nem kellén ehez egyéb, mint hogy a saját pénzerőnkől beszerzett anyagokat (ide értve a marha-, borjú-, sertés-, juh- és bárány-húst is), magunk között a haszorra, nyereségre való törekvés czélzata nélkül osszszuk szét. Előleges számítás alapján remélni merjük, hogy a társas, tehát bizonyos tekintetben költséges kezelés mellett is, a jó marhahús kilóját 40 krtért megvehetjük, a mi által már egy kisebbszerű háztartásban is csupán ezen egy fogyasztási czikken egy év alatt meg lehet takarítani egy drb. részjegynek összesen 20 frtra menő árát. A mellett pedig még az is remélhető, hogy tömeges társulás esetén a befektetett tőkére 6—8% osztalékot is kaphatunk.

E feljajdulásunk — mert annak is lehet ezt venni — épen időszerű, a mennyiben a gazdák és iparosok kecskeméti hitelszövetkezete, a melynek ilyen fogyasztási raktár és hasonló egyéb felállítására alapszabályában is van, épen ma, 4-én, tartja közgyűlését, a melyen az eddigi pártolás hiánya miatt vagy feloszlását mondja ki, vagy ha ezuton különösen az intelligens osztály nagymérvű társulását tapasztalja s a tagok tömeges szaporodását érheti el, úgy a főntebb vázolt fogyasztási raktárt és az egyleti mézártszékot felállítja.

A kezdet nehézségén ők tehát már túl vannak, van hozzá egy kevés pénz is és van közel háromszáz egyleti tag. Alapnak, kezdetnek jó ez. De ahoz, hogy a nagyszabású reform életre hívható legyen, jóval több tag kell s különösen szükség van a hivatalnok-, a tisztviselő-, a honoratior-osztály társulására, mert egy ilyen fogyasztási egylet szük-

ségét ők érezvén legjobban s annak előnyei őket érintvén legközvetlenebbül, remélhetőleg bennök lehet, most és a jövőben, a legerősebb támaszt találni.

Mint hogy pedig a szövetkezet a társulás nyújtotta előnyök kihasználásánál nem marad egyedül a főntebb vázoltaknál, megtalálja abban előnyét mindenki, még a mézáros is, lépünk be tehát mindnyájan s alapítsunk a kis kezdetből egy hatalmas fogyasztási egyletet.

Politikai szemle.

A képviselőház márczius 26-án kezdte meg a költségvetési törvény tárgyalását és 30-án be is fejezte. Ugy alaki, mint tárgyi tekintetben kimagasló beszédet tartott gr. Csáky Albin. Szerinte az ellenzék egy része, kiváltképen a közjogi alap miatt bizalmatlan a kormány iránt, a másik része (a néppárt) az egyházpolitika miatt, a harmadik pedig, (a nemzeti párt) a választások miatt. Kimutatta azután, hogy a két első épen a legfőbb oka annak, hogy a szabadelvű párt bizalommal viseltetik a kormány iránt és megszállja neki a költségvetést; a választások ellen pedig 1867. óta mindig ugyanazon panaszkok merülnek fel s mindig tulzottan. Nem a választási visszaélések, hanem a nemzeti párt elvbeli ingadozása az oka a párt megfogyatkozásának.

Igen szellemes beszédet tartott Eötvös Károly a javaslat ellen, miközben azt a nevezetes nyilatkozatot tette, hogy a függetlenségi pártnak nem a 67-es alap eltörlése a célja, hanem a független államélet biztosítása, természetesen, ha másképp nem lehet, hát a 67-es alap eltörlésével is.

Igen nagyhatású beszédet mondott Tisza István is, ki az ellenzék különféle elveit és politikai fogatkozásait tette bírálat tárgyává s ez alapon mutatta ki, hogy az ország csak a szabadelvű párt és kormány kezében láthatja biztosítottnak az ország sorsát. Márczius 27-én beszélt dr. Nagy Mihály is, Kecskemét egyik képviselője; az ellenzék folytonos közbeszólásaival zavarta, mert szellettette az ellenzék viselt dolgait és kimutatta a kormány érdemeit.

Most egyébiránt az ellenzék képviselő urak némely része és az ellenzék lapok ösz-

szférhetlenségi esetek keresésében utaznak, Pedig kitűnt, hogy míg a szabadelvű pártnak csak 22 perczetnje szerepel ipari és pénzvállalatokban, addig az ellenzéknek 30 perczentja teszi ugyanezt. Szóval a más szemében meglátja az ellenzék a szálkát, de a magáiban a gerendát nem. Hát hiszen csak hadd legyen egy kis tisztogatás, csak hogy azután igazságosan történjék minden fokon.

Az osztrák parlament márczius 27-én nyílt meg, 30-án tartotta Ő Felsege a trónbeszédet. Ebben hangsúlyozta a méltányos és igazságos kiegyezés szükségességét Magyarországgal.

Strobach, bécsi polgármester lemondott állásáról, úgy látszik azért, mert reményli, hogy Luegert megerősíti a kormány, ha most megválasztatik. Hát csak legyenek vele boldogok a bécsiek.

Kréta ostromzár alatt van, sőt a hatalmak újabb katonaságot küldtek a rend helyreállítása végett. A theszsáliei határon pedig a török és görög sereg farkasszemet néz egymással; így minden pillanatban történhetik valami véletlen, a mi a hatalmak béketörekvéseit meghiusítja. *Spectator.*

Dr. Nagy Mihály orsz. képviselő beszéde.

Elmondott 1897. márczius 27-én.

Dr. Nagy Mihály országgyűlési képviselő úr beszédjét egész terjedelmében közöljük. Teszszük pedig első sorban azért, hogy t. polgártársaink meggyőződjenek arról, hogy képviselőnk éppen nem érdemelte meg azt a vehemens támadást, melylyel őt az ellenzék lapok illették. Egyébként a szabadelvűpárt közlönyei a legteljesebb elismeréssel emlékeznek meg a két óráig tartó, szónoki hév- és erővel elmondott s az ellenzék corrupáló magatartását keményen ostromzó beszédről. Mert tény, hogy az ellenzék az utóbbi időben csak személyeskedés és a tárgyalások komolyságához nem illő terrorizálással akarja a szabadelvűpárt munkásságát akadályozni.

Erre az indokolatlan, sokszor sértő eljárásra volt méltó válasz képviselőnk beszéde; ép azért nekünk, a szabadel-

nagy sietséggel és szó nélkül hagytam ott a billiárdasztalnál.

Szegény fogam! Sajnáltam, benne egyikét a leghasználhatóbbaknak vesztettem el, de mikor ismét kezét szoritottam az imádottamal, parányi bársonyos kaecójának érintésére feledtem a foghuzás okozta fájdalmakat, ismét boldog voltam.

*

A másik hazugságomért már érzékenyebben lakoltam.

Tavaly történt. Két nappal Szylveszter előtt hivatalba menet találkoztam Kovács Antal úrral, a ki azt mondta, hogy a rokonság nála fogja bevárni az új esztendő, hát jöjjen én is el.

Én nagyon távolról vagyok csak rokon hozzá. (az unokabátyám felesége másod unokatestvérének a férje Kovács úr) s éppen ezért nagyon megtisztelve éreztem magamat s köszönettel fogadtam meghívását.

Alig hogy beértem a hivatalba, szól a telefon.

— Haló, ki beszél? — kérdi ő.

— Szegedy Elemér és ott?

— Merényiné.

— Parancsol nagyságos asszonyom?

— Hivatalos-e már valahova Szylveszterestére?

Egy negyedórával azelőtt hívott meg Kovács úr s én mégis nem tudom hogyan, miért, talán ösztönszerűleg azt válaszoltam, hogy:

— Nem!

— Akkor hát jöjjen el hozzánk, szivesen látjuk.

— Csókolom kezeit.

Ezután leültem az asztalom mellé s elgondolkoztam azon, hogy miként történhetett az, hogy én eltagadtam, hogy foglalkozva

vagyok s másodsorban az adott okot a fejtörésre, hogy most már, ha mind a két meghívást elfogadtam, mittérvő legyek?

Ilyen zavarban még sem azelőtt, sem azóta nem voltam.

Mind a két meghívást nagy megtisztetésnek vettem s ha bármelyiknek meghívását veszem igénybe, a másiknak neheztelését vonom magamra.

De a gordiusi csomót estig kettévágtam. Feladatom megoldását nagyban elősegítette az a körülmény, hogy időközben megtudtam, miszerint az ideálom is Merényiéknél lesz s ez elhatározásomra döntő befolyással bírt.

Nevezetesen az én Klárikámnak rengeteg sok imádója volt, a kik közül egyik sem volt járatos Merényiékhöz. Itt az alkalom, hogy előrugtassak vetélytársaim közül, kikkel körülbelül egy sorban harezoltam.

E tudat feledteté velem előbbi szándékomat, melyet az illemtudás sugallt, hogy t. i. betegség ürügye alatt egyik helyre sem megyek el.

Tehát elhatároztam, hogy Merényiékhöz megyek s csakhamar megállapítottam a kivitel részleteit is.

Szylveszter napján feltűrt gallérral s felkötött ábrázattal jártam-keltem az utcán, hogy ha esetleg Kovács úrral találkozom, lássa, hogy beteg vagyok.

Nem találkoztam vele.

Este hét órakor irtam egy névjegyet, hogy közbejött betegségem miatt — legnagyobb sajnálatomra — máskorra leszek bátor fenntartani szives meghívását.

Ezt aztán elküldtem a cseléddel Kovács úrhoz azzal az utasítással, hogy ha kérdeni találják, mit csinálók? mondja, hogy fekszem és nyögök.

Öltözködni nem igen mertem, míg a

cseléd vissza nem jött azzal az izennel, hogy a tekintetes úr nagyon sajnálja, hogy nem mehettem el és jobbulást kíván.

Meg voltam magammal roppant elégedve, derék gyerekek tartottam magamat, hogy a nagy problémát ily pompásan megoldottam.

Most már aztán könnyen lélekzettem, szabad a világ, kezdjünk neki az öltözködésnek!

Hamarosan előkészítettem ruháimat s borzasztó füttyölés közepett öltöztem.

Éppen mikor vadonat új, hódításra szánt nyakkendőmet igyekeztem remek csokrot formálva megkötni, halk kopogtatás után nyílik szobám ajtaja s belép rajta — Kovács Antal úr.

Mese beszéd az, hogy gutaütés létezik, ha engem akkor nem ütött meg!

— Megkaptam névjegyét — mondja ő — s attól tartva, hogy talán valami komolyabb baja van, átjöttem megnézni, hogy mit csinál? Hál Istennek, látom már jobban van, vigán füttyörész!

— Igen, igen, azaz dehogya! hebegtem én — nagyon nem jól éreztem magamat, csak most hagytak egy kissé alább fájásaim. Füttyölésem után ne tessék azt hinni, hogy éppen semmi bajom sincs, mert tetszik tudni ez nálam mania, hogy legyek bármily beteg is, öltözködés közben mindig füttyölök. Ezt annyira megszoktam, hogy azt hiszem, a mikor meghalok s utolsó utamra fognak öltöztetni, akkor is füttyölni fogok.

Ma egész nap roppant nagy gyomor-fájásom volt s nagyfokú láz vett erőt testemen, de Kovács úr meghívását annyira megtisztelőnek találtam, hogy most, a mikor, ha csak parányi mértékben is, de jobban érzem magamat, elhatároztam, hogy részt veszek estélyén.

vűség barátjainak kétszeres örömmel kell üdvözlönlük a bátor, önérzetes föllépést, melylyel az ellenzék rakoncátlanokodó elemeinek méltó leczkét adott. Egyébként a beszéd egész terjedelmében így hangzik:

T. képviselőház! A jelen költségvetési törvényjavaslat 5. §-a a kormányzathoz leg-szükségesebb jogot adja meg a kormánynak, mert felhatalmazza arra, hogy a törvényhozás által megszavazott költségeket rendeltetésük céljaira fordítsa, az államháztartás akadály-talan menetét biztosítsa, csak természetes tehát, hogy a bevételek és kiadások kezelésére adott felhatalmazás alkalmával a tisztelt ellen-zéki pártok a költségvetést nemcsak pénzügyi, hanem általános politikai szempontból is újra bírálat tárgyává teszik s indokolják szavazatukat s rendszerint ezen tétel tárgyalásánál a politikai bizalmatlanság kérdését is felvetik a kormány iránt.

Méltóztassék megengedni, hogy én is, mint a t. ház új tagja s a szabadelvű pártnak igénytelen, de őszinte harczosa, adandó szava-zatomat indokolhassam, illetve kifejtsem, miért viseltetem bizalommal a kormány iránt. (Halljuk! Halljuk!)

A kérdés sarkpontja az, vajjon a költség-vetés szolid alapokon nyugszik-e, megfelel-e a fedezet az állami szükségleteknek; vajjon a kormány a preliminált összegeket a kor és viszonyok követelményeinek megfelelő kor-mányzati célokra kéri-e?

Mielőtt a felvett kérdésekre szerény véle-ményemet megadnám, méltóztassanak meg-engedni, hogy a t. ellenzéki szónokok által a vita folyamán a kormány ellen felhozott főbb vádakkal foglalkozzam, minden személyes-kezdéstől menten, teljes tárgyilagossággal, úgy a mint azt az igazság megköveteli. (Halljuk! Halljuk!)

Érzem, tudom, hogy merész dologra vál-lalkozom akkor, midőn politikai életünk kiváló ellenzéki vezérférfiainak nézeteire reflectálni bátorkodom, sőt talán lesznek olyanok is, a kik szerénytelennek, sőt vakmerőnek fognak tartani azért, mert kezdő politikus létemre a szőnyegen forgó kérdésekhez hozzászólok, de igazságosan az említett vád nem érheti azt, a ki a maga igazát, meggyőződését férfiasan ki meri mondani bárhol és bárkivel szemben is, (Ugy van! jobbfelől.) mert elvégre is parla-mentáris államban a meggyőződést tisztelni

kell még akkor is, ha az saját nézeteinkkel ellenkeznek. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.)

Az ellenzéki szónokok legnagyobb része nem annyira magát a költségvetést bíralták, mint inkább a kormány általános politikáját támadták s ha néha-néha egy-egy valódi bajt fel is tártak, legtöbbször képzelt visszaélések-ről regéltek s oly sötét színben tüntették fel a kormányt és pártját, hogy ha a ráfogott visszaéléseknek csak egy tizedrésze is igaz volna, nem volna méltó arra, hogy a nemzet ügyeit továbbra is vezesse. (Ugy van! jobbfelől.)

A t. ellenzék egyik legsúlyosabb vádja, hogy a jelenlegi kormány pénzügyi politikája egyoldalú, mert a folytonos adóprések alkalmazása által csak a kiadások fedezését czélozza s nem ügyel arra, vajjon az adóképeség meg van-e a nemzetben s ez által a nemzet anyagi vágkimerülését okozza. Ez a vád nemcsak egyoldalú, de igazságtalan is. (Mozgás balfelől.) Egyoldalú a vád azért, mert figyelmen kívül hagyja a t. ellenzék, hogy a kormány hazánk speciális viszonyainak gondos megfigyelése mellett minden emberileg lehetővé elkövetett arra nézve, hogy pénzügyi politikája összhangban legyen közigazgatási politikájával, főelvíl állítván maga elé, hogy az államháztartásban se visszaesés, se megállás ne legyen, hanem a realis és solid alapra fektetett költség-vetés lelkiismeretes felhasználásával az ország anyagi és szellemi erejét növelje; jól tudom azt, hogy a törvényhozás által megszavazott költségvetés nemcsak a kiadások rideg fedezése-re való, hanem arra, hogy a szükséges szabadelvű jogintézmények megalkotása által a magyar nemzeti államot kiépítse, nagygyá, hatalmassá tegye! (Ugy van! jobbfelől.)

Igazságtalan az említett vád, mert a költségvetés minden egyes tétele az ország teherviselési képességének gondos megfigyelése s a szigorú, okszerű takarékosság alapján irányoztatott elő s épen ezért teljesen megfelel mostani viszonyainknak s jelenlegi erőnkhez képest megfelel nemzetgazdasági és cultu-rális haladásunknak, sőt elég kedvező alapot nyújt arra, hogy a még közel jövőben szükség-séges reformokat is minden veszély nélkül megalkossuk.

A szabadelvű párt és kormánya teljes tudatában van annak, hogy a pénzügyi helyzet folyton fokozódó javulása, mely egyuttal az állam erősödését is jelenti, reá azon kötele-zettséget hárítja, hogy éber figyelemmel mindig arra törekedjék, hogy az elért fényes eredmény

ne csak átmeneti, hanem állandó és tartós is legyen s hogy az állam működésének jótékony hatása az államélet minden ágára egyenlően oszoljék meg, hogy ekkép minden polgárban a részrehajlatlanság tudatát s a törvényekhez ragaszkodás és tisztelet érzetét keltse fel.

Az 1875-diki év óta létezett kormányok törhetlen kitartással folyton azon fáradoztak, hogy államháztartásunkban az egyensúlyt helyreállítsák s nem rajtuk mult, hogy ezen törekvésük csak a legutóbbi években sikerült; oka volt ezen késedelemnek az, hogy az általános európai viszonyok folyton fokozódó áldozatot követeltek a nemzetből, mely áldo-zatok kielégítése, meghozatala, elsőrangú lét-kérdésünket képezték s daczára a sok viszony-tagságnak és szevedésnek, melyen nemzetünk a multban keresztülment, a kormányok okszerű gazdálkodása folytán államháztartásunkban az egyensúly ma már helyreállt s bátran elmond-hatjuk, hogy alig van Európában modern állam, mely a legutóbbi 30 év alatt annyi előhaladást, annyi eredményt mutathatna fel, mint a miénk. (Nagy zaj a baloldalon. Ugy van! jobbfelől.) s állami létét annyi biztosíték-kal vette volna körül, mint épen mi! (Ugy van! jobbfelől.)

Ezért az aggódó, lelkiismeretes gondos-sáért és munkássáért nem gáncs, hanem dicséret illeti meg az eddigi kormányokat. (Ugy van! jobbfelől.), mely dicséretből az orosz-lánrész a közelmultban lelépett két kormányt s a jelenleg létező kormányt illeti meg. Csak néhány lényeges példát fogok felhozni az eddig alkotott számtalan üdvös törvényekből, mely példák igazolni fogják az elmúlt s különösen a jelenlegi kormány lelkiismeretes munkásságát. (Helyeslés jobbfelől.)

Az előző kormány, daczára a sokszor igen nehéz általános külpolitikai és parlamenti helyzetnek, zilált pénzügyeink consolidálására s ekkép hitelünk emelésére törekedett s a valuta rendezésével pénzügyi viszonyainkat szilárd alapra fektette. (Ellenmondás a bal-oldalon.)

Megalkotta a sommás eljárásról, fizetési meghagyásokról s a bűnvádi eljárásról szóló nagybeesű törvényeket...

Hock János: De nem tartják meg!

Nagy Mihály:... s ekkép a jogbizony-talanságot igen nagy részben megszüntette; az országnak a modern igényeknek megfelelő olesó és gyors igazságszolgáltatást biztosított! (Mozgás a baloldalon.) Megalkotta az egyház-

Na, ha addig nem is volt lázam, mig mind ezt kinyögtem, azalatt valósággal kiütött rajtam a forróság s a verejték csak úgy gyöngyözött az arczomon.

— Nagyon derék, mondja Kovács úr. Mivel vendégeim úgy is csak kilencz óra felé jönnek, hát mindjárt meg is várom s azután együtt mehetünk.

Azt aztán el lehet képzelni, hogy öltöz-ködésem hátralévő részét már — szokásom ellenére — füttyülés nélkül végeztem!

Mikor nagy búsan ballagtunk Kovács urékhoz, azon törtem a fejemet, nem lenne-e jó, he elvetném utközben magamat, mintha elajáltam volna?

De mert tartottam tőle, hogy akkor is az ő lakására talál vitetni, elálltam szándék-omtól.

S most mit beszéljek sokat, mit ecese-teljem szivem keserveit? Az eszem mindig Klárikán járt, úgy ültem ott gondolatokba merülve, mintha tényleg gyomorégéseim let-tek volna.

Pedig még aztán következett csak be igazán a bűnhődés!

Egy-két rokon megkésett s bizony volt fél tíz, mikor asztalhoz ültek. Én is oda ültem s azon törődtem, hogy zavaromban micsoda betegségről is panaszkodtam Ko-vács úrnak? S mikor eszembe jutott, hogy gyomorbetegséggel hozakodtam elő, szerettem volna egy tűkőr elé állni s ostobaságomért jól le-hordani önmagamat!

Ez alkalommal is úgy voltam, mint a fogorvosnál, ha már nem mondtam igazat, hát legalább nem hagyom magamat rajta érni. Tantalus! ez est óta tudom méltányolni szenvedéseidet.

Elképzelhetik, micsoda savanyú ábrázat-tal mondtam a felszolgáló cselédnek, mikor

elébe tartotta a finomabbnál-finomabb éte-leket, hogy: köszönöm, én nem kérek!

Egyszer aztán hozták az én kedvenc ételemet, a lúdmájpástétomot. Tovább nem bírtam kiállni az éhséget, mohón kaptam a villa után, de rögtön észrevettem maga-mat s tört, beteges hangon mondtam: Ebből talán eszem egy falatot.

A házi úr ott ült a közelemben, észre-vette szándékomat s egész rémülten szólt rám:

— A világért ne egyék abból egy fala-tot se! Még csak az kellene, hogy gyomor-bajos ember pástétomot egyék, hisz a halá-lát okozná!

A rokonság is helyeselte állítását s egy-hangúlag azt mondták, hogy legjobb lesz, ha csak théát iszom s nem eszem semmit.

Csaknem tizenegy óra lehetett, mikor asztalbontásra került a sor.

Na, nekem ugyancsak szomorúan üt be az új év! S még hozzá, micsoda gúnyja a sorsnak! Egyik atyafi nekem is egészségemre kívánta véletlenül a vacsorát.

Egy negyedóra mulva megpróbáltam magamat ajánlani, de azt mondták, hogy ha eddig kibírtam, hát várjam már be az éjfélt.

Nekem az a néhány negyedóra kétszer annyi órának tűnt fel.

Végre ütött a megváltás órája, jött az általános gratulálás.

Nem telt bele ezután öt perc s ott kéje-legtem a vendéglőben. Ettem három ember helyett. Mikor hatalmas étvágyamat kielégi-tettem, a viszonyokhoz képest elég boldogan tértem haza.

Merényiékhez másnap nem mertem el-menni boldog újévet kívánni, mert tudtam, hogy neheztelnek reám. Vetélytársaimmal is egy sorban maradtam a küzdőtéren. De vi-

vigasztalódtam némileg az általam, hogy leg-alább a rokonság nem jött rá turpisságomra.

Azonban a vigasztalásnak ez a halvány sugára is eltűnt csakhamar.

Ugyanis átmentem a Kovácsékhoz uj-évet köszönteni s már az gyanús volt előt-tem, hogy nem kérdezősködtek hogylétemről; az meg már határozottan kétségbeejtett, hogy eljövetelemtör legkevésbé sem marasz-táltak s hidegen bocsájtottak el.

Az unokabátyám felesége testvérenek a férje magyarázta meg nekem, hogy miként jöttek rá, hogy én nem Kovácsékhoz, hanem Merényiékhez készülődtem s hogy a tulaj-donképeni gyomorbeteg Kovácséknál kaptam csak meg igazán.

Nevezetesen, úgy három óra körül, mi-kor eljöttek Kovácséktól, a fiatal emberek még betértek, szokás szerint, a vendéglőbe s az udvarias házigazda, a ki elkísérte őket, szintén letelepedett velük egy pillanatra.

Ugyancsak velük ült egy fiatal ember is, a ki Merényiéktől ment oda. Az szóba hozta a nevemet s mondta, hogy el nem tudják képzelni, hova maradtam, mikor még délután is, mikor találkozott velem, határo-zottan ígértem, hogy bár elmenetelem nagy akadályba ütközik, de okvetlen ott leszek Merényiéknél.

Erre már derengeni kezdett előttük a láthatár; a pinczér pedig betetőzte a dolgot azzal, hogy mikor valaki a társaságból enni-valót kért, azt válaszolta, hogy éjfélt után itt járt a Szegedy úr s a mi volt esteli mara-dék, azt mind elfogyasztotta!

E hazugságomnak, (mely életemben leg-utolsó is volt) a jövőre is kihatása lesz, mert — nem akar czélzás lenni — de azt hi-szem, az idén egyik helyre se leszek meg-híva Szylveszter-estére!

politikai törvényeket, melyeket 1848 óta létezett liberális pártok, kivétel nélkül óhajtottak, sürgettek s ekkép a vallási és felekezeti egyenjogúságnak emelt oltárt, mely alkotással soha nem muló emléket állított a szabadelvűségnek s önmagának! (Zaj és mozgás a baloldal hátsó padjain.)

A Bánffy-kormány érdeme, — melyet önök oly előszeretettel ócsárolnak, — pedig az, hogy: a legnehezebb politikai viszonyok között át merte venni a kormányt s helyreállította a korona és nemzet közötti jó viszonyt, (Nagy zaj a baloldalon) melynek megbotyogatásában a t. tuloldalnak igen nagy része volt (Ellenmondások balfelől.) s egyetlen alkalmat sem mulasztott el, hogy az ellentéteket ki ne szinezze, (Ugy van! jobbfelől.) a felekezeti iránt tanusított előzékenység, méltányosság szem előtt tartásával zavarok nélkül végrehajtotta az egyházpolitikai törvényeket, melyeknek életbeléptetése elé (a 48-as párt kivételével) a többi ellenzéki pártok oly nagy előszeretettel gürdítették a legnagyobb akadályokat. Magyarország állami önállóságát, tekintélyét úgy a külfölddel szemben, mint befelé növelte, (Ugy van! jobbfelől. Derültség a baloldalon.) a magyar nemzet méltóságához illően készítette elő s rendezte az ezredéves ünnepet, melynek minden fázisán obeliszként emelkedett ki forrón szeretett királyunk (Éljen az jobbfelől) és hozzátartozóinak (Éljen az jobbfelől.) a magyar nemzet iránt tanusított szeretete s viszonzásul a magyar nép hagyományos hűségével rendithetetlen ragaszkodásával rajongta körül a koronát. Szent-István király után annak egyik legméltóbb viselőjét, a kit ezért a rajongásért méltán megirigyelhetett a világ legtöbb uralkodója! (Helyeslés jobbfelől.)

A Bánffy-kormány érdeme, hogy a földmívelés, ipar, kereskedés rohamos fejlődésnek indul... (Derültség s közbekiáltások a szélsőbaloldalon.)

Elnök: A képviselő urak reflektálhatnak beszédekben a mondottakra, de a szónokot csendben hallgassák ki. (Helyeslés jobbfelől.)

Nagy Mihály: A Bánffy-kormány érdeme...

Meszlényi Lajos: Hogy a pártkasszát megtöltötte. (Mozgás jobbfelől. Zaj s derültség a baloldalon.)

Nagy Mihály: Ha Meszlényi Lajos képviselő úr beszédben fog szavaimra reflektálni, szívesen válaszolok, (Halljuk! Halljuk!) de piros szegfüre nem. (Derültség.)

Meszlényi Lajos: De a pártkasszát megtöltötte. (Derültség.)

Elnök: Meszlényi Lajos képviselő urat köszönléséért rendre utasítom. (Helyeslés jobbfelől.)

Meszlényi Lajos: Azért mégis csak igazam van. (Mozgás.)

Nagy Mihály: A Bánffy-kormány érdeme különösen, hogy a gyáripar hatalmas lendületet vett, mi által a külföldi ipari cikkekért fizetett milliók nagy része most már a hazában marad. (Ugy van! jobbfelől.) mert itt gyártják vasuti és hajózási eszközeink legnagyobb részét, itt készül fegyvereink nagy része, itt gyártják a löszereket, a katonák ruházatához szükséges szövött árukat s ekkép sok százezer munkásalad tisztességes keresethez, megélhetési forráshoz jut. (Ugy van! jobbfelől.)

A Bánffy-kormány aggó gondossággal, körültekintéssel igyekszik a 19-dik század legkényesebb kérdését, a socialis kérdést megoldani, a munkás és munkaadó közötti jogviszonynak törvény általi szabályozása, a szegényügy országos rendezése és a telepítések által s bár e téren még csak a kísérletezés stadiumában vagyunk, mégis tevékenységének üdvös hatása már-már mutatkozik abban, hogy a kivándorlások évről-évre csökkennek. (Ugy van! jobbfelől.)

Ezen elősorolt intézmények, illetve előnyök kivívása, megteremtése óriási áldozatokba került s megengedem, hogy minden téren rohamosabban történtek a beruházások, de meg kellett ezen áldozatokat hoznunk, hogy az önkéntelen visszamaradást pótoljuk, hogy ha a bennünket gyűrűként övedző, rohamosan fejlődő szomszédos államoktól elmaradni s ekkép saját nemzeti sirunkat megásni nem akartuk.

Ha a t. ellenzék igazságos akar lenni, ha férfiasan magába száll, kénytelen elismerni, hogy mindazon kiadások, melyeket a kormány

a felsorolt irányban tett, feltétlenül szükségesek voltak az állam tekintélyének kifelé való növelése és belviszonyaink rendezése, consolidálása céljából s hogyha az ellenzék lett volna kormányon: egy krajczárral sem költöhetett volna kevesebbet... (Egy hang a szélsőbaloldalon: De jobb helyre fordíthatna volna!) ... mert különben állami intézményeink egész vonalán teljesen elmaradtunk volna s azért a mulasztásért méltán illethették volna a hazafiatlanság ölö vádjával.

Az igazságos bíráló tehát megköveteli még az ellenzékétől is, hogy ne csak azt sorolja fel, a mi hátrányos, hanem az emelkedést is feltüntesse, hogy a nemzet tisztán lássa az eredményt; ne szinezze ki tehát csak a botrányokat pártszempontból, hanem igazságosan tárja fel az érem másik oldalát is, mely a kormány elvitázhatlan érdemét mutatja.

A kormány szívén viseli az adózó polgárok anyagi helyzetének lehető javítását; s nemcsak fejleszti a földmívelést s az ezzel kapcsolatos állattenyésztést, a sajt- és tejipar fellendítésével, (Derültség a szélsőbaloldalon.) továbbá a phylloxera által elpusztított szőlőterületek újjáültetésének adott kiváló kedvezményekkel, hanem gondoskodik az egyenes adók czélszerű reformálásáról is, hogy a mai viszonyokhoz képest tagadhatatlanul részben már elavult és nem egészen egyenlően adózás megfelelőbb kulcs szerint rovassék ki, illetve fizetessék. A tervbe vett progressiv adórendszer, mely az adótétel arányosításával a vagyoni viszonyokhoz alkalmazkodik — igazságosabban és méltányosabban fog terhelni minden egyes adózó polgárt s így ezen a sokszor hangoztatott panason is segítve leend, a mi általános közóhajt képez.

Végül ki kell emelnem azon örömdetes és senki által kétségbe nem vonható körülményt, hogy a kiegyezés óta alkotott számos törvényeinkben vörös fonálként vonul végig az igazi szabadelvűség eszméje, melynek jel-szava csak ez lehet: „Adjuk meg az államnak a mi az államé, a polgárnak a mi a polgáré”, mert ezen jogok kölcsönös tiszteletben tartása nélkül igazi jogállam, egészséges társadalmi élet nem képzelhető.

Ennyit találtam szükségesnek az igazság szempontjából pénzügyi politikánkról általánosságban elmondani.

Felszólalásom tulajdonképeni célja nem is a költségvetés realitásának igazolása, egyes tételeinek védelmezése: ezt nálam hivatottabbak már kellőképp megtették, csupán indokolni akartam, hogy én miért viseltetem bizalommal a kormány iránt, ezen felül rá akartam mutatni azon abnormis állapotra, hogy manapság már azt sem akarjuk elismerni, a mi helyes és jó, hanem mindent pártpolitikai szempontból ítélek meg a t. ellenzék s abban leli gyönyörűségét, hogy a kormányt és pártját minden lépéséért, tettéért, legyen ez jó vagy rossz, szidja, mintha csak előre feltette volna magában azt, hogy leszedi még a „szentelt vizet is” a kormányról. Az ily eljárás pedig igazságos, tárgyilagos bírálóknak éppen nem mondható!

T. képviselőház! Áttérek beszédem tulajdonképeni tárgyára, az általános politikai helyzetre, melyet az ellenzék ezen vita folyamán oly túlsötét színben festett.

Az igazi parlamentáris élet legfőbb kelleke, hogy a különböző pártok egymással szemben loyális fegyverekkel küzdjenek; bírátaikban a politikai viszonyok gondos mérlegelése mellett egymás iránt igazságosak legyenek; ismerjék el azt, a mi jó, ostorozzák, a mi rossz; s ebből természetszerűleg folyik azon sarkigazság, hogy nemcsak a parlamenti hatalmi pártoknak, de a kisebbségnek is az a kötelessége, hogy az alkotmányt és a törvényt tisztelje s felszólalásában minden olyan gyanúsítást, ráfogást mellőzzön, mely a népben, az alkotmány és törvények iránti tisztelet megingatására alkalmas. Arra kell törekedni minden pártnak, hogy a rend és szabadság két nagy elve megőriztessék s ekkép a haza jóléte biztosítottassék.

Elismerem, hogy alkotmányos államban feltétlenül szükség van komoly és szilárd alapokon álló ellenzékre, a mely ellenzék bírálja, ellenőrzi a többség esetleges tulkapásait; ezen szerepében azonban az ellenzéknek a többség nézetei iránt kimélettel és méltánylással kell viseltetnie. A többségben ne ellen-

séget, hanem csak eltérő nézetű és felfogású versenytársat lásson s tegye fel róla azt, hogy ép úgy, mint az ellenzék, ő is rendíthetetlen hazafisággal, jóakarattal igyekszik a nemzet közjává előmozdítani, megszilárdítani.

Fájdalommal tapasztaltam azonban, hogy a t. ellenzék a reá nézve balul kiütött választási harcok keservének hatása alatt a gyanúsítás és ráfogás gyűlöletes fegyverét hozta az új parlamentbe s úgy felirataikban, mint felszólalásaikban, különösen a lefolyt választásoknál — állítólag elkövetett visszaélésekről panaszkodtak egész általánosságban, a nélkül, hogy konkrét eseteket és bizonyítékokat soroltak volna fel. (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) S általánosságban mozgó vádjaik végeredményeképp nem kívánnak egyebet, mint hogy a szabadelvű kormány és pártja egyszerűen töröltessék ki az élők sorából.

A politika iránt rendkívül fogékony népmohó kíváncsisággal, éber figyelemmel kíséri a képviselőházban lezajló vitákat s az itt elhangzott beszédekből alkot magának képet a közdolgok menetéről, az ország erkölcsi és anyagi érdekeiről, a különböző pártok és a politikai hatalmat gyakorló kormányférfiak hazafiságáról, alkotmányseretetéről.

Fontos közérdek tehát, hogy a felszólalók, — félretéve minden pártgyűlölködést, személyes ellenszenvet, — felszólalásaikban a konkrét igazságot vigyék a ház s ekkép az ország színe elé, nehogy a könnyelmű, csupán pártpolitikai célokból kigondolt és alkalmazott gyanúsítások, alaptalan rágalmak a parlament tekintélyét megingassák.

A tisztelt ellenzéki szónokok felszólalásaikban különös előszeretettel vádolják a kormányt arról, hogy 1. többségét az ország legnagyobb részében a nyers hatalom igénybe vételével szerezte. (Zaj. Elnök csenget.) 2. hogy a választásoknál eddig soha nem tapasztalt nagymérvű vesztegetés, lélekvásárlás folyt.

Mindkét vád teljes általánosságban mozog, konkrét bizonyítékok nélkül s így egyik sem állja ki a komoly bírálatot. Megengedem, hogy egyes helyeken történtek, sőt történeki is visszaélések úgy az egyik, mint a másik párt részéről és érdekében, de ezen specialis esetekért nem a kormány a felelős...

Kubik Béla: Ő felelős a törvény végrehajtásáért!

Elnök: (Csenget.) Figyelmertetem Kubik Béla képviselő urat, hogy a szónokot közbeszólásokkal ne zavarja.

Nagy Mihály:... hanem azon egyesek, a kik a visszaéléseket elkövették s ezen tetükért az illető egyének a törvény rendes útján vonandók felelősségre. De az még sem igazságos eljárás, hogy a mások által elkövetett hibákért a kormányt okoljuk; még kevésbé helyes az egyes konkrét esetekből az általános választásokra, ezek összességére kiterjedő vádat kovácsolni. (Helyeslés jobbfelől, nagy zaj, ellenmondások a szélsőbaloldalon.)

A kormány a rendőrséget, csendőrséget és a katonaságot nem azért vette igénybe a választásoknál, hogy ezek által a polgárokat szabad választási jogaik gyakorlatától viszsztatartsa, hanem azért, hogy a személy- és vagyónbiztonságot megvédje s a rendet fentartsa; s erre szükség is volt, mert köztudomású dolog, hogy már a választások előtt úgy az ellenzék némely kerületében, de különösen a néppárt által felállított jelöltek kerületeiben a féktelen izgatás folytán a terrorizmus oly fokra hágott, hogy a nem néppárti érzelmű választó polgárok még az utcára sem mehettek ki a nélkül, hogy életüket ne kockáztatták volna s különösen azon tömegek részéről voltak inzultusoknak kitéve, a kiknek szavazati joguk nem volt, mert a t. néppárt rendszerint az analfabéták tömegét szemelte ki izgatása főeszközüvé, a mit annál könnyebben el is ért, mert képtelen ráfogásokkal tüzelte a népet s azt igyekezett velük elhítenni, hogy veszélyben van a vallás, veszélyben a katolikus egyház. Tapasztalhatta ezt Kossuth Ferenc tisztelt képviselőtársam, a ki az ellenzéki érzelmű zalamegyei kerületekben szóhoz sem juthatott a néppárt féktelen izgatása folytán s alig birt a felizgatott tömeg elől bántalmaztatás nélküli megmenekülni (Zajos ellenmondás a szélsőbaloldalon.) pártfelével Olay Lajossal együtt. Képzelmek el, t. képviselőtársaim, mi történetett volna ezen s más hasonló kerületben,

ha a kellő rendfentartó erő rendelkezésre nem állott volna.

Nem a nyers hatalom igénybevétele okozta tehát az ellenzék vereségét, hanem első sorban a néppárt; avagy nem látták, nem tapasztalták önk, hogy mily előszertettel, vakdühvel rontott a Kossuth- és Ugronpárt ellen a néppárt írásban és szóval; mindenütt ellenjelölteket állított s ezt csak azért tették, hogy Bécsben eldicsekedhessenek loyálisukkal, beigazolják, hogy ők mily derék honmentő munkát végeztek, mert mindenütt 48-as képviselőt ettek meg s hogy ők mily loyális, aulikus, kész szolgálói az osztrák feudális és reactionarius köröknek. (Élénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ez már igaz!)

Vádolják továbbá a kormányt azzal, hogy a választásoknál az ellenzék azért nem bukathatja meg a kormányt, mert a választási lajstromokat már a választás előtt akként állítják össze, hogy az ellenzéki választókat kihagyják belőle.

Engedelmet kérek, ez is igazságtalan vád, hiszen köztudomású dolog, hogy az egyik megyében az ellenzék hívei vannak tulsúlyban, másokban a kormánypárté s ha már megengednők is, hogy a választási lajstromok az illető központi választmány politikai értelete szerint állíttatnának össze, akkor a visszaéléseket az ellenzéki kerületekben az ellenzék, a kormánypártiakban a kormánypártiak követnék el, tehát „peccatur intra et extra muros”, s így egymásnak nincs mit szemrehányani. Azt pedig még sohasem hallottam, hogy az ellenzék azért, hogy hívei az ellenzéki kerületekben visszaéléseket követtek el, itt a házban felszólalt volna. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Az ellenzék, különösen az Ugron-csoport, tönkrejutásának okát ne a kormány állítólagos erőszakoskodásában, hanem saját hibájában keresse. Ugron és társai, tisztelet a kivételnek, a lefolyt országgyűléseken oly szenvedélyes, személyeskedő, kiméletlen harczmódot tanúsítottak, hogy ezen szokatlan, a magyar parlamentben eddig soha nem divott eljárásan a jobb érzésű jelemek méltán megdöbbentek.

Az ilyen hang és eljárás veszélyezteti, mélyen sérti a parlament tekintélyét s alkalmas arra, hogy kifelé is compromittálja, ez pedig nem válik sem az említett párt, sem az ország javára, mert a házban megbénítja a munkálkodást, gátolja a nemzet létező képező hasznos alkotások lehetőségét, másrészt demoralizálja magát a nemzetet is. Ez a nyers és kiméletlen modor provocálta ellenükben a nemzet lesújtó ítéletét s a választás alkalmával érvényesült az osztó igazság elve, a mely nem homályosítható el gyanúsítások- és ráfogásokkal, ez pedig nem engedett oly hangot meghonosodni, a melytől a tisztességes polgárság megundorodott és megvetéssel fordult el.

Kubik Béla: Ettől is!

Nagy Mihály: A magyar nemzetet nem lehet hosszú időre félrevezetni „hamis jelszavakkal, szellemi maszlagokkal”, megmutatta ezt a politikai életre fejlett nép az egyházpolitikai harczok alatt s a mostani választásoknál, a midőn a liberalizmus zászlója alatt csak „pro forma” küzdő ellenzéki elemeket elgázolta, megsemmisítette, mert belátta, hogy a közjogi és felekezeti harcz és gyűlölködés csak a nemzet munkát gátolja, haladásunkat megállítja!

Serbán Miklós: Önöket nem a magyarok választották meg!

Elnök: Figyelmeztetem Serbán képviselő urat, hogy közbe ne szóljon.

Nagy Mihály: A két függetlenségi párt támadja az 1867-iki kiegyezést s azt állítja, hogy ez hazánk szellemi és anyagi romlását fogja előidézni, mert a kormány csak jogfeladással tengeti életét. Én nem látom át, hogy a kormány hol és mikor, miféle nemzeti jogokat adott fel, ellenkezésképpen azt látom, hogy az említett törvény teljes épségben tartásával az ország szellemi és anyagi érdekeit mozditja elő s mindinkább haladunk a nemzeti teljes önállóság felé. Azt hiszem, t. ház, hogy józan észszel senki sem meri tagadásba venni, hogy alkotmányos életünk helyreállítása óta államéletünk minden irányában rohamos fejlődés, csodálatos haladás állott elő, melyet rendezettebb anyagi viszonyok közt lévő és szám

szerint hatalmasabb nemzet is méltán irigyelhet. Ezen örvendetes fejlődés lehetőségét az a körülmény idézte elő legelső sorban, hogy a király és nemzet közti viszály végkép elenyészett s a szomorú multból nem maradt más fenn, mint e lovagias magyar népnek koronás királya iránti rendithetlen szeretete. Végig lapozgathatják önk a történelem összes lapjait s nem találnak időt, kort, akár Szent-Ístván, akár Nagy Lajos, akár Mátyás korából, vagy bármely utóbbi korból, a melyben a magyar nemzet hagyományos hűsége, rendithetlen szeretete nagyobb lett volna koronás királyához, mint ma. (Felkiáltások: Ez a magyar nép szívében rejlik!) Ez a ragaszkodás, szeretet természetes, mert a nemzet jóságos királyában megtestesítve látja féltékenyen őrzött ezredéves alkotmányait, azon eseményt, melyen lázas féltékenységgel csügött a magyar; látja mindenki lovagias, nemesen érző királyunkat, a ki tiszteletben tartja, a mire megesküdött: alkotmányunkat!

Érzi a nép, hogy helyzete hasonlíthatatlanul jobb ma, mint volt a kiegyezés előtti időben.

A nép anyagi helyzete javult, mert a föld értéke megtizsereződött a vasutak építése és a vizszabályozás, lecsapolás, alagsóvezési munkálatok folytán, ezenfelül az ország közönsége gyors és olcsó közlekedési eszközök birtokába jutott; állami beléletünk pedig minden irányban consolidálódott, mert a kiegyezés óta létezett szabadelvű kormányok fáradságot, költséget nem kimélve, hazafias törekvésüket oda irányították, hogy a magyar nemzet a középeurópai népcsaládokban az öt megillető sulyt és tekintélyt kivívhatta; fényes bizonyítékát adta abbeli törekvésének és sikerének a magyar kormány az olyannyira fejletlen iparunk és kereskedelmünk felvirágoztatása érdekében tett áldozataival, melynek elmaradhatlan gyümölcse, koronája volt az ezredéves magyar kiállítás, mely bámulatra ragadott minden szemlélőt, csudálattal töltötte el a művelt külföldet, mely dicsérettel volt kénytelen elismerni ama nagy haladást, melyet e sokat szenvedett magyar nemzet a szabadelvű alkotmányos éra alatt tett; ezen elismerésre szükségünk is volt s jól is esett, mert „jóakaróink” a művelt külföld előtt mindig a legsötétebb színekben festettek le, „műveletlen”, „bárdolatlan”, „vad” népnek jeleztek, a kiknek a szép és jó iránt fogékonyságuk sincs.

Most a galád rágalmakat foszlánnyá tépte a magyar nemzeti állam folyton fokozódó, mondhatnám, duzzadó létereje, hatalmas szellemi, anyagi fejlődése; s a kiállítást meglátogatott külföldiek ezrei hirül vihették távoli világtájokban küldöiknek s egész nemzetüknek, hogy itt egy életrevaló, folyton fejlődő nemzetet láttak, mely nemzet a reá nézve egyedül fentartó és üdvözítő szabadelvű irány ösvényein az öt megillető domináló nagysága felé céltudatosan halad és folyton előre tör.

Igazságtalan tehát a t. függetlenségi pártárnyalat akkor, midőn ezen kétségbevonhatatlan tények előtt szemet hunyva, itt e házban s a házon kívül folyton azt hangoztatja, hogy a jelenlegi kormányzati rendszer mellett a politikai és anyagi romlás felé haladunk.

Nem az a böles, előrelátó államférfi, a ki pártpolitikai okokból folyton a leglényegtelegebb kérdésekből közjogi gravameneket csinál s ekkép a nemzet és korona közti harmoniát megzavarja s a két tényező végleges kibékülése, egyetértése elé mesterséges és céltalan akadályokat gördít, hanem segítsenek egyöntetű, lelkiismeretes munkássággal csakugyan a tökéletes és magyar nemzeti államot kiépíteni.

Justh Gyula: És mentül nagyobb provóziót zsebre venni!

Nagy Mihály: Ne ámitsák tehát önk magukat azzal, hogy önk az egyedül hazafias és lelkiismeretes párt, mert a hazafiságot és lelkiismeretességet senki sem foglalhatja le magának; az közös kincse minden tisztességes magyar embernek és magyar pártnak. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.)

T. képviselőház! Azon határtalan tisztelt, (Halljuk! Halljuk!) melylyel Apponyi Albert gróf t. képviselőtársam fényes politikai multja és bámulatra készítő szónoki képessége iránt viseltetem, nem akadályozhat meg abban, hogy a felirati vitáról elmondott

nagyszabású beszédében foglalt vádjaira szerény észrevételemet meg ne tegyem. (Halljuk!)

Mielőtt azonban ezen vádra rátérnék, szabad legyen t. képviselőtársamnak emlékezetébe idéznem 1896. évi ápril 27-én elmondott beszédjéből egy passust.

Az általános politikai helyzetre egy évvel ezelőtt t. képviselőtársam azt mondta: (Olvassa.)

„Én nem akarok és nem is találnám helyesnek tulságos pessimismusba átesapni a helyzetnek ecsetelésében, mert akármilyen súlyosnak tartsam is én az országnak jelenlegi helyzetét, akármennyi veszélyt látok is, sohasem feledkezem meg arról és sohasem mulasztom el e mellett hangsúlyozni azt a törhetlen hitemet és bizalmamat, hogy a nemzetben meg van az erő arra, csak feszítse meg, hogy a helyzetnek minden nehézségével és minden veszélylyel szembeszálljon”; egy évvel később, tehát csak igen rövid idő alatt t. képviselőtársam mindezeket elfelejtve már kétségbeesik a magyar nemzet morálja felett s azzal vádolja, hogy: „a nemzet eltévelyedett, a nemzeti aspirációk iránt nincs érzéke, fogékonysága, szolgaságba görnyedt s elmerült a corruptióban, (Igaz! a bal- és szélső-baloldalon), hogy a hivatalnokok politikai meggyőződése a feljebbvalók pressiója folytán megsemmisült”... (Igaz! Ugy van! a bal- és szélső-baloldalon.)

Szerencse, hogy az egész nemzetet nem lehet úgy szuggerálni, mint egy beteges mediumot, mert ha lehetséges volna: úgy t. Apponyi képviselőtársam bizonyára azt a hitet szuggerálná az egész nemzetbe, hogy az egyedül üdvözítő hit, a melyet ő képvisel.

Hát, t. ház, „ábrándozás az élet megrontója, mely kancsalul festett egekbe r'z”... Ábrándozásából az utolsó választások felébresztették volna s meggyőzhették arról, hogy a mint ingadozó politikája nem tudott hatni felfelé: épügy nem hajlandó azt acceptálni idelent a nép sem s nem a kormány, nem a corruptió, nem az állítólagos nyers erőszak okozta azt, hogy a nemzeti párt csaknem megtörtén jött be a parlamentbe, hanem veresége egyedüli okát abban kell keresni, hogy soha sem tudta magát a nemzet szívébe bevenni; a magyar ember soha sem tudott lelkesedni a „lágymeleg” politikáért. A magyar ember szereti, megkívánja a határozott irányban haladó, érthető politikát, de közönyös és hideg marad az oly cameleonszerű program iránt, a mely ma szabadelvű, holnap pedig, ha a személyes érdekek követelik — már kevésbé az, sőt, ha a hatalomra juthatás úgy kívánja — holnapután kacsingat a retrográd irányt szolgáló aulikusokkal. A nemezis ujját látom abban, hogy úgy az Ugronpárt, mint az Apponyi-pártja csaknem megsemmisülve került ki a választásokból; így járnak azok, kiknek határozott irányuk, programjuk nincs, így járnak azok: kik a szabadelvű párt nehéz harczait s a nehéz bajokkal küzdő nemzet rossz napjait a retrográd szellem, a liberalis hagyományok megdöntésére akarják felhasználni.

Az Ugronpárt és a nemzeti párt jól tudta, hogy mivel lehet megbénítani, sőt tönkretenni a szabadelvű pártot és programját, tisztában voltak azzal, hogy ha az egyházpolitikai küzdelemben a retrográd irány, a reakció szelleme győz: akkor Magyarország, melyet csak liberalis alapon lehet kormányozni és nagygyvá tenni, összes multjával, hagyományával végzetes lejtőre kerül s a győzelmes reakció az egész állami intézményt megbolygatja, megmetyelezi s az állami intézmények nemzeti irányban való továbbhaladását legalább is hosszú, igen hosszú időre megakasztja. S mert ezt tudták, tudniok kellett, mégis jobb tudomásuk ellenére a történelem kérlelhetetlen logikájával szembeszálltak s minden lehető elkövettek a szabadelvű párt s megbízható zászlótartóik megbuktatására.

A nép józan ítéletével hiába száll szembe Ugron és Apponyi; hiába vádolja a nemzeti párt vezére a magyar közvéleményt „eltévelyedéssről” s azzal, hogy: „a nemzeti aspirációk iránt nincs érzéke, fogékonysága”; mindezekkel nem fogja az öntudatra ébredt s tőle elfordult népet visszahódítani.

Avagy lekötölte-e Apponyi Albert gr. a nemzetet a corruptió hangoztatásával, midőn úgy felirati javaslatában, mint a házban elhangzott beszédében azt mondja a magyar választópolgárok kétharmad részéről, hogy azok megvásárolhatók, meg vannak vásárolva.

Önérzetében, erkölcsiében támadja meg az egész nemzetet; az ily rágalom és szegénységi bizonyítvány az ellenzék bármely részétől sem eshetnék oly zokon, mint Apponyi Albert gróftól.

T. ház! Vagy igaz Apponyi állítása, vagy nem. (Derűtség balfelől.) Ha igaz volna az, hogy a jelenlegi parlament többsége politikai vásár eredménye: akkor mit vár, mit remél Apponyi egy ily korrumpált nemzettől, miért vágyik az ily nemzetet vezetni, hiszen ily nemzetet csupán „ékeszszóval” a rendes mederbe téríteni úgy sem volna képes; ha pedig nem igaz a jelzett vád: akkor a parlamenti hatás kedvéért Apponyi oly megbocsát-hatatlan sértést követett el a nemzeten, melyet elfeledni nem lehet, mert folyton korrupciót kiabálni, egyes előfordult hibákért, visszaélésért, melyek különben minden választásnál úgy az egyik, mint a másik pártnál is előfordulnak — az egész nemzet jó hírnevét kompromittálni nem opportunus, de nem is szabad; az ily vádaskodás nem illik Apponyi grófhoz, de mélyen sérti a nemzetet is. Mert miféle nemzet az, melynek erélye megtörik a hivatalnokok önkénykedésén; minő nép az, mely eltüri, hogy felsőbbsege megvesztgesse, szabad akaratát elnyomja? Az ily nemzetnek végenyészete közel van. Az a vád oly súlyos oly igazságtalan, hogy azt a nemzet nem fogja Apponyinak megköszönni, mert egyes sajnós esetekért megvádolni az egész nemzetet, folyton korrupciót kiabálni, a házat nem törvényesnek állítani veszedelmes fegyver, mely aláassa a szabadság összes biztosítékait.

De nem hagyhatom szó nélkül Apponyi t. képviselőtársam azon vádját sem, hogy a hivatalnokok fölébvalóik pressziója folytan kénytelenek voltak a kormányval szavazni. Hát, t. ház, megengedem, hogy a választási harc keserve kinézetlen, sőt erős kifakadásokra készíti a vesztes félt s kétségbeesésében neki ront még az alkotmány alapszlopait képező egyes intézményeknek is, de hogy valaki annyira megfélemedezik magáról, hogy nyíltan az ország, sőt a nagyvilág szeme előtt saját nemzetét, annak egy igen tekintélyes, értelmes osztályát, a hivatalnoki kart megvásárolhatónak mondja, (Felkiáltások balfelől: Pressio! Nem megvásárlás!) az a férfiú, enyhén szólók, elvesztette politikai éleslátását, higgadt gondolkodását s ezért nem kívánatos, hogy egy ország ügyeinek vezetése valóban kezébe tévessék; legkevésbé sem várhatja azt, hogy az általa megbélyegzett hivatalnoki kar támogassa. Az ily világgá szórt vádak igenis alkalmasak arra, hogy nemcsak a hazában, de a külföld előtt is oly szinten tűnjék fel a magyar nemzet, melynek jellemzősége, nemzeti összetartási érzete visszafejlődésben van, mely feltevés ellen a leghatározottabban tiltakozunk kell.

Hát miféle jelenség jogosítja fel a szónoki képességei miatt általam igen tisztelt Apponyi gróftot arra, hogy az egész magyar középosztályt, ezredéves alkotmányunk védbástyáját s a szellemi élet beesületes munkáit, kik egész életüket, gyér fizetés mellett is a közügyeknek szentelték s rendületlen kitartással, rajongó hazaszeretettel szolgálják a hazát, megbélyegezze nemcsak a hazában, de külföld előtt is?! Honnét merítette azt az erkölcsi bátorságot, hogy egyszerűen rájok fogja, miszerint nincs meggyőződésük s hogy csak „félelem” és „remény” köti a hivatalnoki kart a kormánypárt-hoz? Hát ha valaki nem Apponyi politikáját támogatja, az már pária, az már „az ország legszomorúbb helyzetben levő polgárainál is nyomorultabb”? Könnyelmű, meggondolatlan vád, melyet, mint volt államhivatalnok, úgy a magam, mint az összes államhivatalnoki kar nevében, bár erre megbízatásom nincs, kénytelen vagyok a legmélyebb felháborodással visszautasítani. Az a hivatalnoki testület, melyet t. képviselőtársam olyannyira megbélyegzett, bár sem a származás fénye, sem az öröklött vagyon nem dédelgeti, van annyira önálló, tud annyira gondolkodni, tud a létért küzdeni, hogy a tiszteletet a maga számára kiérdemli s nem szolgált rá, hogy rajta gróf Apponyi sajnálkozzék, vagy éppen itt a házban ki is gunyolja, megbélyegezze.

A „félelem” sem tartja vissza az államhivatalnokokat s egyáltalán a közhivatalnokokat politikai jogaik gyakorlásától, néhány konkrét esettel szolgálók, melyekhez sok hasonló eset volt az egész országban.

Kecskeméten, Kecelen úgy az általános, mint a pótválasztás alkalmával kormánypárti, függetlenségi és néppárti jelöltek állottak egymással szemben s megtörtént az, hogy az államhivatalnokok bár látták, hogy a szabadelvű irány komoly harezot viv a retrográd szellemmel, vagy éppen nem szavaztak a kormánypárti jelöltre, vagy egyenesen ellene szavaztak s ezen uraknak még csak a hajuk szála sem görbült meg; valóságos bizonyítéka ez annak, hogy a kormány pressiót nem gyakorolt hivatalnokaira sem.

Nyolcz évig voltam állami hivatalban és 4 évig Pestvármegye szolgálatában, de soha sem láttam oly felsőbb „ukázt”, nem hallottam felettes hatósági szóbeli utasítást, vagy fenyegetést, mely a hivatalnokokat arra szorította volna, hogy meggyőződésük ellen szavazzanak. Többet mondok, a magyar hivatalnoki kar, de különösen a bírói kar annyira távol tartotta magát a választásoktól, hogy még a pártvacsorákra sem ment el, nem hogy a korteskedésben oly részt vettek volna, mint a milyent neki az ellenzék imputál!

De feltéve — tagadom azt, hogy az államhivatalnokokat „félelem” befolyásolta volna — ugyan mit gondol Apponyi t. képviselőtársam, hogy akkor, ha ő jönne kormányra, nem hasonló eset állna elő, hiszen közhivatalnokok mindig lesznek, még tán azon beláthatatlan időben is, mikor Apponyi fog kormányozni s akkor is páriáknak tartaná őket? akkor is a legnyomortabb helyzetben levőknek mondaná őket? Ne ringassa magát t. képviselőtársam illúziókban tovább; a tisztviselői kar, de meg a nép is nem azért nem szavazott a nemzeti párt jelöltjeire, mintha nem volna politikai meggyőződésük, határozott pártállásuk, hanem azért, mert soha megemésztetni nem tudta vacziláló, határozatlan programját a nemzeti pártnak s mert belátta, hogy a nemzeti színű kardbojt és katonai szakiskola” követelésének kivételével alig van különbség a szabadelvű párt és nemzeti párt között; belátta azt is, hogy az önké pártja a liberalizmus kérdésében „hajlik ide, hajlik oda” játékot űzött, határozatlan volt s nem volt megbízható zászlótartója a szabadelvű haladásnak; örökké tévelygett a helyett, hogy nyílt és őszinte politikát követett volna: folyton azon törekedett, hogy zavaros momentumokat hintsen a korona és nemzet közé!

A „remény” vádja sem állja ki a kritikát, hiszen ha minden államhivatalnokot, vagy közigazgatási és magánhivatalnokot, a ki a kormánypártba szavazott, a kormánynak meg kellene jutalmazni előléptetéssel, vagy nem tudom mivel, akkor legalább is százszor annyi állást kellene szervezni minden hivatalnál, mint a mennyi jelenleg létezik, azt pedig, azt hiszem, maga a t. képviselőtársam is lehetlenségnek tartja; ezenfelül mindazon hivatalnokokat, a kik nem a kormányra adták szavazatukat, el kellene állásuktól mozdítani, hogy helyet adjanak a kormánypárti érzelmű aspiransoknak, nohát ilyen abszurdumot senki sem akarhat, arra pedig még t. képviselőtársam sem tud egyetlen árva esetet sem felhozni, hogy valakit azért, mert nem a kormánypárt jelöltjére szavazott, hivatalától megfosztottak, elcsaptak volna.

Avagy oly nagy bűn az, hogy ha valaki egy „jobb jövőt remél s a törvény és tiszteesség korlátain belül politikai jogainak él” ép úgy, mint bármely ellenzéki ember? Hiszen a „remény” közös érzelem, reményleni szabadságában áll minden embernek, hisz látjuk, hogy a remény érzete szükséges is, mert ez tartja a csüggedőket, remény készíti további tette a munkálkodókat, az ellenfeleket, küzdés és remény ikertestvérek, a remény tartja meg a lelki egyensúlyt az emberekben s ösztönzi folyton előbbre törni az élet göröngyös utain. A boldogtalanság ott kezdődik, a hol a remény elaludt. Remény nélkül céltalan, sivár az élet. Hát csak maradjon meg kinek-kinek a maga reménye. (Derűtség balfelől.)

Avagy t. képviselőtársam, „annyi bal-szerencse és sok vizsály után” nem a remény ösztönzi további küzdelemre, az az édes remény, hogy jelenlegi elveivel valaha Magyarország miniszterelnöki székébe ülhessen, körülvéve mostani párthiveitől?!

Láthatja tehát t. képviselőtársam, hogy még az, ha valaki reménykedik, nem bűn, nem is „eltévlyégés”, a fő az, hogy olyat

reményeljünk, a mi teljesülhet is s ne lehetlenségéről álmodozunk; az azonban már lehetlenség, hogy valaki a szabad magyar nemzetet egy ingadozó, határozatlan s nem liberális alapon nyugvó programmal kormányozza; ezt az állításomat igazolja a történelem; intő, óvó példaként sötét színekkel örökítette meg azon időt, melyben Magyarország államférfiai az igazi szabadelvű haladás utjáról, habár rövid időre is letértek, az ily ballépés századokra veti vissza a nemzetet. Csak az az igazi államférfiú, csak az lehet igazán a nemzet vezére, a kinek jelszava: „a tiszta, alkuvást nem ismerő szabadelvű haladás”, a ki ezeket szem előtt nem tévesztve, törhetlen kitartással halad azon a megkezdett uton, mely a jelenlegi Magyarországot még nagyobb, hatalmasabbá teszi! Ilyen jövőt remél, kíván Magyarországnak az a „populus Bánffyánus”, melyet önké annyira lenéznek, a mely populushoz büszkén számítottam magam!

T. ház! A házon kívül történt egy nyilatkozatra leszek kénytelen néhány megjegyzést tenni, a melyet, sajnós, a háznak egy tiszteletreméltó, nagy múltú tagja, Horánszky t. képviselőtársam mondott el. (Halljuk! Halljuk!) Ő pazar felkészítőjében a fehér asztal mellett a következőket mondotta: „Törvény ebben az országban nincs, itt az önkény és erőszak uralkodik. (Igaz! Úgy van! balfelől.) Ebben az országban az uralom nem a szelidségen, nem az igazságon, hanem a vadságon és a feneketlen, önző érdekek kizsákmányolásán nyugszik”. (Igaz! Úgy van! balfelől.) Politikailag tehát csak egy virágzó rabszolgatelepet, gazdaságilag csak egy kihasználható coloniát. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) erkölcsileg csak egy nagy szemétdombot lehet felhalmozni. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Lukács Gyula: Ezt itt is elmondhatta volna Horánszky! (Zaj.)

Nagy Mihály: Hát t. ház, ha Horánszky Nándor t. képviselőtársam a magyar államot, az abban élő összes tényezőket és elemeket nyilvánosan, bár nem a házban, hanem mégis oly helyen, a hol a beszédjét mindenki hallotta, mert újságba került, szemétdombnak nevezi, akkor minek ül ezen szemétdombon, minek segíti azt szaporítani? (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Azt is mondotta ott, hogy az az egyedüli párt, a melyikkel keztyűs kéz nélkül kezelt lehet fogni. Hát, t. nemzeti párt, a mi sorainkban nem voltak Gerasim püspök-féle közbenjárók sohasem, (Nagy derűtség a bal- és szélsőbaloldalon.) nem mutathatnak az egész alkotmányos életben ilyent.

T. képviselőház! Még csak a néppárt két szónokához, gr. Zichy Jánoshoz és Molnár apát képviselőtársamhoz van néhány szavam.

Ha jól emlékszem, Zichy János gr. képviselőtársam itt a házban azt mondta, hogy ő „a néppárthoz” azért csatlakozott, mert ennek programjában feltalálta azon „csirát”, melyből az ő ideája, a „konservativizmus” később hatalmas életre kel, mert úgymond: „a néppárt működése nem agresszív, hanem defensív, vagyis a keresztény elvek megvédelmezése a liberalizmus ellen, mert a liberalizmus Magyarországon nem a szabadságot jelenti, hanem a zsarnokságot és önkényt.”

Mindenekelőtt tisztelettel kérdelem, hol és miféle alakban üldözi a liberalizmus a kereszténységet? Van-e a vén Európában állam, melyben a lelkiismereti és vallásszabadságnak oly szabad tere volna, mint nálunk? Fényes példa erre a néppárt keletkezése, mely az osztály és felekezetek elleni gyűlölség és igazság oktan melegágyából kelt életre s büntetlenül szórhatják még maig is világgá úgy szóval, mint pártlapjukban, az „Alkotmány”-ban szemétdombot vádjaikat és alaptalan rágalmaikat a szabadelvű intézmények ellen s e haza örökös ellenségeivel, a nemzetiségekkel szövetkezve ezeket hangzatos szavakkal még nagyobb elégedetlenségre bujtogatják, folyton azt hangoztatva, hogy a kormány a nemzetiségeket jogaiktól fosztja meg s leigáznai törekszik.

A „néppárt” hangzatos jelszava alatt rideg konzervativizmus rejlik, mely ellensége minden szabadelvű haladásnak és különösen a vallásfelekezeti egyenjogúság magaslatos eszméjének.

De vajjon lehetséges-e, czélszerű volna-e nálunk egy konzervatív párt s vajjon hol és mit konzerválna? Hiszen Magyarország még nem áll a vagyoni jólétnél, sem a közművelődésnek oly magas fokán, haladásában nem oly rohamos, hogy bizonyos jogintézményekben a maradásra gondolhatnánk. (Élénk derűtség, éljenzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.) Megálljunk csak uraim s azután éljenezzenek. Ezzel én csak azt akarom igazolni, hogy Magyarországon a konzervativizmus mindig ellentétbe helyezkedett a szabadsággal, a nemzeti iránnyal, az ugynevezett szabadelvű haladással s ép azért itt soha mély gyökeret verni nem tudott; példa erre a 48 előtti idő, a midőn a konzervatív irány rátámadt az európai általános áradatra, a „szabadságra“ s azt korlátozni akarta, de sikertelenül, mert a szabadság forró lehellete elfújta utjából a konzervatív irányú férfiakat.

Most is így fog ez történni, mert a magyar nép zöme nem lehet már csak azon egyszerű okból sem konzervatív, mert nem barátja az osztály, felekezeti és nemzetiségi harcoknak, mivel jól tudja, hogy az ily harcok csak utját állják természetes fejlődésnek, államalkotó erejének...

Lukács Gyula: Csáky Albin gr. pedig azt mondta, hogy kell konzervatív párt!

Nagy Mihály: ... s így, ültesse bár a nemzet testébe egy Zichy gróf is a konzervativizmus rozsdás csiráját, ez a csira el fog rohadni, bárhogy igyekeznek is „néppárti“ hangzatos jelszavakkal fel-felmelengetni.

Molnár János képviselőtársam igen szépen mosolyog a bajusza alatt. (Derűtség! Felkiáltások a baloldalon: A mi nincs!) Hozzá is van néhány szavam. Azt mondotta, hogy a néppárt „eszmét“ és „katholikus“ érzelmet kíván a politikába bevinni.

Nagyon téved a t. képviselő úr, ha azt hiszi, hogy akár a képviselőház, akár pedig az ország közvéleménye a néppárt idegen helyről importált eszméire rászorul s hogy a katolikus érzelmek a politikában szükségesek volna.

Ugyan miféle „eszmét“ képvisel ön és pártja?

Lepsényi Miklós: A tisztesség eszméjét!
Nagy Mihály: Vajjon a haladás, a szeretet és tisztesség eszméit szolgálják-e, a mint a közbeszóló úr mondotta? A haladás érdekében munkálkodik-e az a párt, melynek az a célja, hogy a közelmúltban szentesített egyházpolitikai törvények „revisio“ alá vésessenek s eltöröltessenek azon üdvös és nagyszabású alkotások, melyek Magyarországon végre valahára az eddig oly annyira nélkülözött jogegységet megteremtették. (Zaj a baloldal hátsó padjain.) Hiszen ezen törvényekre égető szükség volt, mert nálunk hétféle házassági jog volt érvényben s ugyanannyi állami és felekezeti bíraskodás, mely állapot a felekezeti surlódásokat előmozdította, a vallások csereberélésére kényszerítette az egymással házasságra lépni akaró, vagy egymástól elválni óhajtó házasságokat, ez az állapot nagyban aláásta a közérkölcöket, a született gyermekek vallási nevelésében, vagyoni és örökletesi jogaiban pedig kiszámíthatlan bajokat idézett elő, mely állapotra maga gr. Apponyi Albert a házban azt mondta, hogy: „Magyarország a szomszéd államok összes családjoga és házassági joga szemetének lerakódó helye“. S most, midőn a kormány a szabadelvű gondolkodás ellenzékkel ezen silány állapotokat megszüntette, akkor önök a „szemétkerakódó helyet“ ismét ususba kívánják venni a „revisio“ hangoztatásával és keresztülvitelével? (Mozgás a baloldalon.)

Azt is mondotta Molnár János képviselő úr, hogy a „néppárt“ a szabadság, testvériség és egyenlőség elvét szolgálja. Hát, tisztelt ház, soha semmiféle párt még nem vette méltatlanabban ajkaira a fenti ígéket, mint épen a néppárt. Önök a testvériség, egyenlőség és szabadság magasztos elve helyett a felekezeti, nemzetiségi és társadalmi meghasonlást hirdetik, hogy ekképp a zavarosban halászassanak, (Ugy van! a jobboldalon.) s zavartalanul, hangzatos jelszavak szemfényvesztése mellett vezethessék a népet az idegen reakció karjaiba, de ez nem fog önöknek sikerülni. Önök a róm. kath. polgárokat vallási szempontból is kétfelé osztották, becsületes és nem becsületes emberekre, hogy tisztelnék tehát a többi

vallásfelekezeteket, hogy merik azt állítani, hogy a felekezetek közti békés egyetértést, a kölcsönös szeretetet ápolják? Önök ezen hangzatos, hamis jelszavakkal „veszélyben van a vallás, veszélyben a kath. egyház“ ... belopózkodtak a családok szentélyébe, a hitvesek vallási fanatizmusát felkeltve, azokat arra bujtogatták, hogy ne teljesítsék a házassági köteleiket, (Zajos derűtség a bal- és szélsőbaloldalon.) ha férjeik a néppártra nem szavaznak, sőt vak szenvedélyükben addig mentek, hogy röpiratokban és beszédekben „ledérnek“, „becstelennek“ mondják azt a nőt, a ki férjét üstökénél fogva nem vezeti a néppártra szavazni!

Ne beszéljen tehát Molnár János képviselőtársam az említett magasztos eszmékről, mert az igazságot ájtatos arcczal, égre-meresztett szemforgatással eltakarni nem lehet, ne beszéljen korrupcióról sem, mert az anyagi és lelki kufarkodást soha még oly példátlan cinizmussal, lelkiismeretlenséggel nem üzték, mint éppen ő és pártja. Hiszen éppen a választások előtt a „pro piis finibus“ czim alatt a kath. igazhívóktól összekunyorált rengeteg összegből önök sem templomot, sem iskolát, sem árvaházat, sem lelenczházat nem építettek, azt sem hiszem, hogy az összegyűlt rengeteg összegeket mind a kath. egyetel tisztviselőinek dotálására fordították. De mi nem kérdezzük, hogy hová lett a „szent cél“ jelige alatt befolyt pénz, azt sem kérdezzük, ki és mennyit adott, de azt mégis tudjuk mindnyájan, hogy a választásnál nem ostyával és vízzel, hanem malaczpecsenyével és jó borral traktálták a választókat; ez még csak „pro piis finibus“ megjárna, de az már csak még sem járja, hogy a néppárt a vallás összes kegyszereivel terrorizálta a róm. kath. híveket, sulyosbitja tetteket még az a körülmény is, hogy rendszeresen az irástudatlan, a nevelés jótékonyágát nem élvezett tömeget fanatizálták, mételeyezték meg vallási érületében ezen hamis jelszavakkal: „veszélyben van a kath. vallás, veszélyben a haza“ ... mondom, ezen szerencsétleneket fanatizálták, kiknek legnagyobb szükségük van „a szeretet vallás tanítására“ ... s a kit szép szóval maguk részére hódítani nem tudtak, „czifra“ kereszttel ellátott papirozt, ugynevezett „néppárti hitlevelet“ adtak neki, feleskették a keresztre, sőt hogy ez a munkájuk még rémesebb legyen, Kecskeméten még arra is vete-medtek, hogy a főkapitánytól engedélyt kértek arra, hogy a pártgyűléseket este 7 óra után tarthassák, azzal indololván kérésüket, hogy a nép nem ér rá nappal gyűlésre menni, (télen, novemberben) pedig tulajdonképpen az volt a céljuk, hogy a fekete posztóval bevont és viaszgyertyákkal körülvevett ravatalra helyezett feszületre feleskették a választókat s legtöbbször nejük és gyermekeiket. Utózára hurczolták a legszentebb jelvényt, a „keresztet“ s kortesjelvényül használták fel csak azért, hogy rajta az ige újra megfeszíttessék.

Védekeznek önök a nemzetiségekkel kötött szövetség vádjá ellen. Marsovszky képviselőtársam azt is mondotta, hogy azoknak külön jogokat biztosítani nem akarnak. Hát, tisztelt ház, nem tudom, hogy ki állapította meg a néppárt programját, Zichy Nándor-e egyetértve pártfeleivel, vagy mindegyik néppárti képviselő külön-külön a maga szája-ize szerint, mert egyik felvidéki tótajkú polgártársaink által lakott kerületben a néppárt kimaradt vezére, Zichy Nándor gróf ekként édesgette, hangolta magához a tót népet: (Halljuk! Halljuk!) „Édes atyámfiai, sajnálom, hogy ily nagy kort értem el s hogy eddig zengzetes nyelveteket meg nem tanulhattam, de rajta leszek, hogy megtanuljam, rajta leszek, hogy azon jogos kívánságotok, miszerint a bíróság előtt saját nyelveteken tárgyalják ügyeiteket, a bíróságok és közigazgatási hatóságok végzéseiket, ítéleteiket véletek, édes zengzetes anyanyelveteken közöljék, mert ehhez törvényadta jogotok van, csak a hatalom fosztott meg titeket ezen igazságtoktól.“ (Zaj és ellenmondás balfelől. Felkiáltások: Hol! Hol!) Megvan írva az ujságokban! Nohát, t. képviselőház, a mely pártnak vezére ily közjogi abszurdumokat prédikál, legalább is a vallási őrjöngéshez közel áll, mert azt akarja elérni ezen tényével, hogy Magyarország békében élő nemzetiségeit egymás ellen uszítva a magyar állameszmét támadják meg és a

reakció táborába álljanak. (Nagy zaj és felkiáltások balfelől: Rágalom! Rendrel!)

Bizom a magyar nép józanságában, hazaszeretetében, hogy jövőre sem fog menni az ily vallási őrjöngők jelszavai után, hanem a történelem ujmutatása mellett csak oly pártot fog támogatni, melynek jelszava a liberális haladás, támogatni fogja a szabadelvű-pártot, melynek zászlajára a vallásfelekezeti béke, a Szent-István jogára alatt élő népek jóléte s ekkép a hatalmas nemzeti magyarállam kiépítése lángbetűkkel van fölírva; bizalommal veendi körül a jövőben is a jelenlegi kormányt és pártját, a mely fáradságot nem ismerő, törhetlen munkálkodással és körültekintéssel dolgozik a magyar nemzet jólétének, boldogságának előmozdításán.

Elfogadom a törvényjavaslatot. (Élénk helyeslés és éljenzés a jobboldalon.)

Elnök: Az ülést 5 perczre felfüggesztem.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Hogy a tavaszi munka megkezdődött,** a város terei és utcái is megfelelő csinosítást nyernek. Ugy a piacuteren, mint a sétányokon, a városháza és színház körül nagyobb szabású fa- és cserjeültetés és csinos croupirozás folyik. Ezeknek a munkálatoknak éltető lelke Vágó főerdész úr, a ki fáradhatlan munkássággal és szakismereteivel teszi városunkat széppé, csinosná. Mert el kell ismernünk, hogy ha nagyvárosi jellegű a diszes, monumentális épületek kölcsönöznek egy helységnek, ugy a csinos, kellemes üdülő helyek, parkirozott terek s befásított piac nagyban emelik a város üde, vonzó képét.

— **A gazdák és iparosok kecskeméti hitelszövetkezetéről** mult számunkban közölt újdonság téves értesüléssel alapult, a mennyiben a nevezett intézet igazgatósága egyáltalán nem javasolja a részvénytársasággá való alakulást, sőt épen a szövetkezés utjánál szervezkedés keretébe illő üzletágak fokozott kultiválását és kiterjesztését tervezi. E célból a mai napon tartandó közgyűlés elé olyan tervezetet terjeszt, hogy a közgyűlés, a mennyiben ez által az intelligens osztályból a tagoknak nagymérvű szaporodása remélhető lenne, az alapszabályban is foglalt üzletágot, egy fogyasztási raktár és egyesületi mézár-szék felállítását mondja ki, ellenkezőleg pedig a felosztás tárgyában hozzon határozatot. A fogyasztási egyesület felállításával lapunk első helyén foglalkozunk s itt csak azt jegyezzük meg, hogy ha a közgyűlés a fogyasztási raktár s több effélék felállítását mondja ki, tervbe van véve az igazgatóságnak ezen célzattal egybehangzó kibővítése.

— **Kövezzünk.** Idején valónak látnánk már, hogy azon utcák, melyek közvetlen a piac közelében a legnagyobb forgalmat közvetítik, köburkolattal láttassanak el, mert annak hiányában azok por vagy sárfészket képeznek. Ilyen a Collegium átellenében levő Keskeny-utca, mely a piacot az Aradi-utczával köti össze, mely a lehető legnyomorosabb állapotban van, de ilyen a Kőrösi-utczára vezető Lakatos-utca is. Bizony, ideje volna már ezen utcákért is valamit tenni.

— **Anyakönyvi felügyelői helyettesítés.** A belügyminiszter úr ő nagyméltósága értesítette Kecskemét város közönségét, hogy Madarász Elemér anyakönyvi felügyelőt szolgálattételre a vezetése alatt álló m. kir. belügyminiszteriumba berendelve, a város területére az 1895. évi 80.000. számú anyakönyvi felügyelő hatósági utasítás 45. §-ában jelzett miniszteri biztosi teendőik ideiglenes ellátásával dr. Kampis János belügyminiszteri segéd-titkár bízta meg. A mint örülünk, hogy Madarász Elemér úr a belügyminiszteriumban kiváló állást nyert el, ép ugy sajnáljuk távozását, mert benne a nagy szaktudomány és gyakorlati jártasság mellett a finom modorú és széles látókörű embert tanultuk megismerni és rokonszenven modoráért szeretni.

— **A főreáliskola jötevői.** Az intézetnek egy jóakarója egy drb magyar aranyat adott január hónapban egy VI. osztálybeli tanuló jutalmazására; egy másik négy frtot adott márcziusban a szegény tanulókat segítő-egyesületbe; dr. Fodor Sándor ügyvéd úr pedig a folyó évvel kezdődőleg a segítő-egyesület pártoló tagja lett. Mindezekért és mindezeknek köszönetet mond a tanártestület.

— **Folyó hó 2-án** volt 78 éve annak, hogy városunk fele egy borzasztó tűzvész alkalmával leégett. Hagyományos kegyeletként a jelzett nap délutánján a felekezetek templomaiban imák tartattak, hogy az Isten minden veszedelmet városunktól messze távolítsa, este fél 9 órakor pedig a legremekbbről harmoniában hívta imára a hívőket a róm. katolikusok és a reformátusok nagy hangja, fölséges zengésével kegyeletes visszaemlékezést keltevé.

— **Vendégszereplés.** Mint értesülünk, Ujházy Ede ur, a nemzeti színház nagy művésze, f. hó 5-én hétfőn vendégszerepleni fog szinpadunkon, mely alkalommal a Constantin Abbé kerül színre. Ujházy Ede urnak régi nagy hírneve s magas művészi niveau álló alakítása ismeretes közönségünk előtt s azért azt hisszük, hogy a nagy szellemi és művelészetet nyújtó vendégszereplést tömeges látogatásával és megérdemelt elismeréssel honorálja.

— **A helybeli Kossuth-szoborra** a következő összegek jöttek be: legutóbbi kimutatás 5028 frt 55 kr. Kamat a takarékpénztár részvénytársaságnál 1896. december 31-ig 87 frt 45 kr., kamat a népbanknál 1896. évi december 31-ig 145 frt 57 kr. Összesen 5267 frt 57 kr. — A helybeli Kossuth-szobor bizottság folyó hó 11-én azaz mához egy hétre tartja nagy gyűlését.

— **Színházi heti műsor.** Vasárnap: Strike. Hétfőn Ujházy Ede föllépésével: Constantin Abbé. Kedden ugyancsak Ujházy Ede föllépésével: Párizsi regény. Szerdán Bera Paula jutalomjátékául: Lecouvriur Adrienne. Csütörtökön: Serfőzy Etel jutalomjátékául: Csókon szerzett vőlegény. Pénteken: Borus szerelem. Szombaton Donáth karmester jutalomjátékául: Eljegyzés lámpafény mellett.

— **Felolvasó estély.** A Polgári kör folyó hó 11-én, virágvasárnapon vacsorával egybekötött böjti felolvasóestélyt rendez a kör tagjai és barátai szórakoztatására. A családias jellegű estély programja a következő: Felolvas Tormási S. a kör elnöke, 2. Szaval (komolyat) Bóka K. a kör jegyzője, 3. Czimbalmon játszik K. R. k. a., 4. Szaval (vígat) Klátik J. joghallgató. A vacsora dija 80 kr. lesz, melyből 10 kr. a kör könyvtárát illeti. A vacsora 7 órakor, az előadás fél kilenckor kezdődik. A kik vacsora után jönnek, 20 krt fizetnek a könyvtár javára. Az eddig tapasztalt érdeklődésből ítélve, az estély igen látogatott lesz.

— **Helyreigazítás.** Mult számunkban, a kecskeméti-lajosmizsei vasut czimú czikk ötödik kikezdésében leirási hibából Csákova helyett Gattaja iratott. Kérjük azt ilykép értelmezni.

— **Köszönetnyilvánítás.** A magyar-igeni Bod-Péter-féle reform. templom, mint műtörténelmi emlék restaurálására Kecskeméten megejtett gyűjtésem alkalmával a városi tanács 25 frt, az ev. reform. egyháztanács 12 frtot szavazott meg. Gyűjtött a maga körében: az ev. reform. jogakadémia 10 frtot, az ev. ref. főgymnasium 15 frt 83 krt, az államilag segélyezett polgári és elemi leányiskola 22 frt 8 krt, a községi népiskolák 24 frt 84 krt. A városi közönség, különösen pedig hitsorsosaink körében 236 frt 90 kr. jött össze a szent czélra s így az összes kecskeméti gyűjtés eredménye 346 frt 65 kr. Midőn a testületeknek úgy, mint az egyes adakozóknak szives köszönetemet nyilvánítottam, nem mulaszthatom el, hogy kifejezést ne adjak azon tapasztalatomnak, hogy gyűjtőkörutamon a kecskemétihez hasonló áldozatkészséget még eddig nem találtam. Tartsa és áldja meg Isten ezt a derék áldozatkész kecskeméti népet. Kecskemét, 1897. márczius 22. Bartók Dénes.

— **Halálozások.** A következő gyászjelentést vettük: Alulírottak saját és nagyszámú rokonság nevében mély fájdalomtól sujtott szívvel tudatják, hogy forrón szeretett neje, leánya, testvére, illetve sógornője Szántó Mórinczné szül. Muraközy Mária asszony e hó 30-án délelőtt 10 órakor, hosszas szenvedés után, életének 34-ik, boldog házasságának 3-ik évében jobblétre szenderült. A drága halott hült teteme április hónap 1-én délelőtt 10 órakor fog a — IV. tized, budai-kis-utca 124. számú gyászházából — az ev. ref. egyház gyászszertartása szerint a felső-teme-

tőbe örök nyugalomra helyeztetni. Kecskeméten, 1897. márczius 30-án. Áldás és béke poraira! Szántó Mórincz férje. Szántó Eszter nevelt leánya. Id. Muraközy Imre és neje B. Kiss Erzsébet mint szülők. Ifj. Muraközy Imre, Muraközy Juliánna, Muraközy Terézia, Muraközy Ferencz, Muraközy Jolán, Muraközy Janika, Muraközy Pistike, Muraközy Erzsike testvérei. Eördögh Gyula sógora és gyermekei, Bagó Rozália sógornője. — Dr. Szabó László orvostudor, a ki társadalmi életünkben mindenkor jelentős szerepet játszott s ki mint virilis törvényhatósági bizottsági tag, egyháztanácsos stb. kellő elismerésben részesült, hosszas betegeskedés után folyó hó 1-én esti hét órakor 72 éves korában meghalt. A család a következő gyászjelentést adta ki: Özv. dr. Szabó Lászlóné szül. Daniel Ida, Szabó László és neje Neppel Biri, Szabó Berta, Szabó Gyula, dr. Szabó Iván és Szabó Sarolta a maguk, mint az összes rokonok nevében szomorú szívvel jelentik a jó férj, atya és apósának, dr. Szabó Lászlónak élete 72-ik évében, hosszas szenvedés után, folyó hó 1-ső napjának esti 10 órájakor történt gyászos elhunytát. A megboldogult hült tetemei folyó hó 3-án d. u. 4 órakor fognak a kistemplom-térről a róm. kath. egyház szertartása szerint a Szentháromság temetőben örök nyugalomra tetetni, az engesztelő szent mise-áldozat pedig folyó hó 5-én reggel 8 órakor fog az egek Urának bemutatgatni. Kecskemét, 1897. évi ápril hó 2. Áldás és béke legyen emléken!

— **Bera Paulának,** a társulat drámai hősnőjének, szerdán lesz a jutalomjátéka a *Lecouvriur Adrienne* nagyhatású czimszerepében. A derék, törekvő színésznő bizonyára felt hazzal fogja a közönség jutalmazni.

— **Korai mennydörgés.** Folyó hó 2-án fél 12 órakor hatalmas mennydörgés rázta meg a levegőt. S ennek a természeti tümenyének sokan örültek, mert az öregek hite szerint, ha Szent-György nap előtt mennydörgés — úgy nagy termés várható. Legyünk tehát a legjobb reménységgel.

— **Eljegyzés.** Mint értesülünk, dr. Gerstl Lambert ur, a helyi gyalogezred orvosa, társadalmunk ritka rokonszenvedő tagja, eljegyezte Löw Ernő gabonakereskedő kedves leányát, Szerénkát.

— **Érdekes jutalomjátéka** készül szombaton Donáth Lajosnak, a társulat érdemes karnagyának. Egész nagy hangverseny lesz s az egyes résztvevők közül kiemelhetjük *Szakács Rózsa* kisasszonyt, a ki ezuttal egy monológot fog szavalni. Továbbá *Weisz Adolfné* úrnőt, a ki mint Passy-Cornet asszony tanítványa több fővárosi hangversenyen feltűnt fenomenális hangjával; *Popper Aladár*, Hubay Jenő nagytehetségű tanítványa, eljátszsa a híres „Boka-keringőt“. Azonkívül egy-egy felvonásos dramolette kerül színre; végül Offenbach operetteje, az *Eljegyzés lámpafénynél*.

— **Tűz volt** folyó évi márczius hó 29. napján ismét városunkban, mely alkalommal délelőtt 9 óra 30 perczkor a 9. tized 352. számú Sáfár György tulajdonát képező ház teteje gyult ki, miről a tűz a szélvihar által szitva áterjedt a 357. számú szomszédos Zubornyák Sándor tulajdonát képező ház nádas fedelére is és mindkét épület tetejét elhamvasztotta. A vész színhelyére gyorsan kivonult tűzoltóság a nagy szélviharban tisztán a tűz lokalizálására szoritkozott, mi két-órás fárasztó munka után sikerült is. A tűzrendőri vizsgálat során megállapították, hogy a tűz a 352. számú ház padlása belsején eddig ki nem derített módon keletkezett. A tűz keletkezési okát a királyi bíróság, hova az iratokat a rendőrség áttette, lesz hivatva most már kideríteni. Április 1-én reggel 6 óra tájt meg Pap Imre rézöntő műhelye feletti menyezet gyult ki a kémény roszasága következtében, de eloltották.

— **Egy szerencsétlen,** szánnivaló természet váltott meg a halál földi szenvedéseitől. 1892. szeptember hó 4-én a rendőrség a hízalótelepen egy 25 év körüli hülye süketnéma férfit talált, a ki sem származása, sem lakóhelyére nézve semminemű fölvilágosítást nem tudott nyújtani s a ki ápolás végett a szegényházba került. A szerencsétlen embert valószínűleg vidéken lakó hozzátartozói elhozták Kecskemétre s őt embertelenül itt hagyták. Azóta se sikerült hozzátartozóit fel-

kutatni. A szerencsétlen már régóta súlyos nyavalyában is szenvedett, mely folyó évi márczius hó 30-án életét is kioltotta.

— **Lopások.** Márczius 29-én viradóra Tóth Mihály nyir 53. szám alatti lakos zártalan istállójából 2 lóra való szerszámot emeltek el ismeretlen tettesek. Ápril 1-én viradóra meg Gere József nyir 37. szám alatti tanyai lakásán levő kamrát ásták ki s onnan 4 oldal szalonnát, egy bödön zsirt elloptak. A rendőrség a tetteseket keresi.

— **Verem-feltörés.** Bányai László Pusztaszentkirályi 95. számú tanyai birtokán a buzásvermet márczius 30-án viradóra feltörték és megdézsmálták. A rendőrség a tettest Borbás Ferencz Pusztaszentkirály 25. szám alatti lakos tanyás személyében kipuhította s az ügyet áttette a bírósághoz.

— **Köhögés, rekedtség és elnyálkásodásnál** a torok és légzési szervek minden zavarainál, melegen ajánljuk tisztelt olvasóink figyelmébe. Egger kitűnő hatású mellpasztilláit. Kaphatók 25 és 50 kros eredeti dobozokban minden gyógyszerüzletben és nevesebb gyógyszerüzletben. Fő- és szétküldési raktár: Egger A. fiai „Nádor“ gyógyszerüzletára Budapest Váci-körút 17. szám. 275

Közgazdaság.

— **Új pénzforrás.** A mostani sanyarú gazdasági viszonyoknál fogva általános az elkeseredés a földbirtokosok közt; mert bármennyire is küzdjön a földbirtokos, még sem képes kemény munkája gyümölcsét érdeme szerint élvezni és sorsa mindinkább súlyosabbá válik. Ezen mostoha viszonyok oka a külföldről beáramló nyers terményekben rejlik, mi által hazánk termékeinek ára annyira csökken, hogy a termelési költségek is alig fedezhetők. Az egyedüli eszköz, ezen baj gyökeres orvoslására volna, a földnek oly életető erőt adni, mely által a földműves képes legyen kétszer annyit termelni, mint eddig és ezen éltető erő, mely minden más termelési erőt magában egyesít: a pénz. De pénzhez a földbirtokos vagy csak nagyon szűken jut, vagy pedig drágán kell neki azt megfizetnie és a szűken kimért hitellel nem képes szükségleteit kielégíteni; mert — legtöbbször 10—12% kamatú váltóadósságainál fogva — csak igen gyakran azon kellemetlen helyzetbe jut, hogy az aratás után, összes termését potomon árón kénytelen eladni. A földbirtokosnak tehát csak olyan kölcsön használhat, melynek kamatait minden erőmegfeszítés nélkül képes megfizetni, azaz olcsó törlesztéses kölcsönhöz kell jutnia. Mint a „Köztelek“ (az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ kivatalos közlönye) márczius hó 27-én megjelent számában olvassuk, ilyen előnyös törlesztéses kölcsönök a majdnem 10 év óta fennálló és folytonos virágzásban levő „Ingatlan- és jelzálogforgalmi-intézet“ (Budapest, VI., Váci körút 350. gyorsan eszközöl ki. Ezen — a közel jövőben 250,000 frtnyi alaptőkével részvénytársasággá átalakulandó — intézet szilárdsága és megbízhatósága mindenütt osztatlan elismerésben és kitüntető ajánlásokban részesült. Jelenlegi tulajdonosa Gurré Ferencz ur, kinek azon esetre, ha vállalatát átadja, 104,000 frtnyi eladási ár biztosított, továbbra is ezen intézet élén megmarad. Ezen részvénytársaság tagjai csak olyanok lesznek, kik most is érdeklődnek a magyar földművelők jóléte iránt, előkelő társadalmi állást elfoglalnak, vagy pedig a kik tekintélyes magyar földbirtokosok. A földbirtokos ennél fogva csak saját érdekében cselekszik, ha a tavasz. ezen birtokának becsülésére kedvező évszak beálltával — legyen az hasznos befektetések, vagy eddigi költséges adósságai convertálásával járó bélyeg- és illetékmentesség elérése céljából — egy olcsó törlesztéses kölcsönt vesz fel és ezen célra telekkönyvi kivonatai és kataszter-birtokivei másolatát, felülvizsgálás végett, a fent említett intézethez annál inkább beküldeni, minthogy reá nézve ebből semminemű költség nem háramlik.

Felölös szerkesztő:
Ifj. TÓTH ISTVAN.
Szerkesztőtárs:
Dr. NAGY MIHÁLY.

Laptulajdonos:
A KECSKEMÉTI SZARADELVŐ PÁRT.
Kiadó:
TÓTH LÁSZLÓ.

NYILT-TÉR.

Nyersselyem básztruhákhoz való

kelmét 8 frt 65 krtól 42 frt 75 krig egy teljes öltönyre — Tussors- és Shantungs-Pongees valamint fekete, fehér és színes **Henneberg-selyem** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenként sima, csikos, kockázott, mintázott, damaszt stb. (mint egy 240 különböző minőség, 2000 szín és mintázatban stb.) a megrendelt árú postabér és vámmentesen a házhoz szállítva, mintákat postafordultával küld: **Henneberg G.** (cs. és kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben.** Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 3

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

Zimmer Mór csödtömögéhez tartozó s a csödtömög II. és III. rész 1—1269. tételszám alatt 9256 frt 31 kr. beszerzési és 4883 frt 11 kr. becserítékben felvett rőfös s divatárú-raktár összes berendezéssel, állványokkal stb. zárt ajánlati verseny útján a legtöbbet ígérőnek a következő feltételek mellett eladatik:

1. Az ajánlatok az egész árúraktárra 1897. április 13. napjának déli 12 órájáig Kecskeméten, dr. Lestár Albert tömeggondnoknál adandók be.

2. Az ajánlat mellett 500 frt. bánatpénzt kell a tömeggondnoknál készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

3. Nyitott, vagy oly ajánlatok, melyek mellett a bánatpénz záros határidőig le nem tétetik, vagy a záros határidő után beadott ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

4. A beérkező zárt ajánlatok a tömeggondnok és csödválasztmány által bizottságilag fognak felbontani és az árúraktár a legtöbbet ígérőnek fog eladatni.

Az ajánlatok elfogadása vagy visszautasítása felett a csödválasztmány fog dönteni.

5. A tett ajánlat ajánlattevőre azonnal a csödtömög megnevezése a választmány jóváhagyása után válik kötelezővé.

6. Vevő köteles a csödválasztmány jóváhagyása után az egész vételért 8 nap alatt kifizetni, s a kifizetés után 3 nap alatt a tömeggondnoktól a raktárt átvenni.

7. A vétel után az illetéket vevő viseli.

8. A mennyiben vevő a fenti feltételek bármelyikének eleget nem tenne, bánatpénzének elvesztése mellett az árúraktár vevő költségére és kárára újabb ajánlati verseny, vagy árverés útján fog eladatni.

9. A mennyiben az ajánlati verseny kielégítőnek nem találtnék, a csödválasztmány tenntartja magának a jogot a beérkezett ajánlatokat mind visszautasítani, újabb ajánlat-versenyt elrendelni, esetleg az árúraktár eladására más intézkedést tenni.

Az árúraktár és csödtömög gondnoknál bármikor megtekinthető.

Dr. Lestár Albert

ügyvéd, tömeggondnok.

122 1—1

7582.

1897.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy a III. oszt. kereseti adópótkivetési lajstromok a budapestvidéki m. kir. pénzügyigazgatóságtól megérkeztek s oly hozzáadással tétetett ki a mai naptól számítandó **8 napi közzemlére** az adóügyi osztálynál, hogy azokat ezen határidő alatt mindenki betekinthesi s ugy a maga, mint mások terhére javasolt adókra nézve észrevételeit, a **folyó hó 10-én** reggel 8 órakor kezdődő adókiivetési tárgyalásokon megteheti.

Kecskemét, 1897. évi április 2.

Az adóügyi osztály.

120 1—1

A szőlő tavaszi trágyázására

salétromot és fahamut, ugyszintén minden fajta **mútrágyákat** a legolcsóbban ajánl **Mayerfi Zoltán, Kecskeméten.**

A kik a salétrom és hamu keverékével szőlőikben próbát tettek, egyértelműleg constatálják, hogy attól a szőlő igen szépen diszlik; többen megfigyelték azt is, hogy ez a trágyaszer a hangyákat, véczellérbogarakat és a többi kártékony férgeket tényleg gyériti, ha egy csapásra teljesen nem irtja is ki őket. A salétrom és hamu keveréke a nyitás után hintendő el a szőlőre. **Költség egy 60 lépés hosszúságú utra: 12—18 kr.**

119 3—1

A ki divatos és jó SZÖVETEKET

férfitak számára olcsón akar venni, forduljon bizalommal **Friedrich Brunner**

posztókiutiteli üzletéhez nagyban és kicsinyben **BRÜNN-ben, Grosser Patz Nr. 4.**

Meg nem felelő árút ellenvetés nélkül visszafogad. Minták ingyen és bérmentve.

NB. Tartózkodom minden lármas öndicsérettől, minthogy 1880 óta fennálló üzletem ismert jó hírneve a legfényesebb ajánlat. 99 10—4

Haszonbérbe adandó

özv. Szokolay Sándornénak a monostori-úton, a várostól félóránnyira fekvő **két városföldi földbirtoka**; az egyik 46, a másik 64 holdnyi, folyó évi Szent-Mihály napjától kezdve. Tudakozódní lehet helyben: Karátsony István úrnál, V. tized, Nagytemető-utca 204. sz., vagy levélben alulírott megbizottnál. 116 2—2

dr. Karátsony Antal

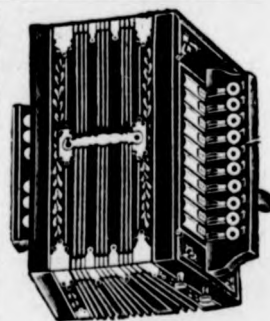
ügyvéd, Budapest. IX., Üllői-út 1.

Hölgyek figyelmébe!

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség tudomására hozni, miszerint Bécsből, a tavaszi bevásárlásomból megérkezvén, üzletemben a szebbnél szebb ujdonságokat szolgálhatom mindennemű hölgy- és gyermek-kalapokból a legnagyobb választékban. Különösen szíves figyelmökbe ajánlom eredeti párisi és bécsi modell-kalapjaimat, melyek meglepő választékban találhatók üzletemben. Továbbá mindennemű megrendeléseket, átalakításokat és diszítéseket a legizlésebben és legpontosabban teljesítek feltűnő jutányos árak mellett. — Midőn pedig a mélyen tisztelt hölgyek támogatását kérném, egyszersmind a legszolidabb kiszolgálásról biztosítom. 2—2

Kiváló tisztelettel

CSÁSZÁR HERMIN divatárusnő, Kecskemét, Nagykőrösi-utca.

4¹/₂ frtért

adom világhírű

„Bohemia“

kézi harmonikámat, hosszú billentyűkkel és valódi gyöngyház-lemezekkel.

Van 2 kettős fuvója, 11-szeres erős fújtatója törhetlen érc védő-sarkokkal.

A hangok az egyes lemezekben vannak, minek következtében a harmonikának nagyszerű, orgonaszerű hangja van.

40 hangú 2 Reg. 15 1/2 x 33 cm. nagyság = 4 1/2 frt.
60 " 3 " 17 x 34 " " = 5 1/2 frt.
80 " 4 " 17 1/2 x 34 1/2 " " = 6 1/2 frt.

Iskola magántanulóknak ingyen.

Portó és csomagolás 60 kr. Képes árjegyzék ingyen.

C. A. Schuster,

harmonika-készítő **Markneukirchen/S.**
260 20—16 Csehország.

Szétküldés utánvétellel, vámmentesen. Becserelés lehetséges. Viszontelárusítók által az összeköttetés kerestetik.

A világ legjobb fénymáza!

A ki lábfejét szép fényes és tartóssá akarja tenni, vásároljon **csakis**

Fernolendt czipőfénymázt.

Világos lábfelelőző

Fernolendt természetes bőr-crémet.

Fernolendt-érc tisztító-pasta,

Fehér bádódobozban,

„vörös vonal“ bejegyzett védjeggyel és darabokban „vörös harang“ bejegyzett védjeggyel a legjobb tisztító szer érc- és üvegtárgyak részére.

cs. és szab. kir. gyár. Alap. 1882. Bécs.

Gyári raktár Bécs, I., Schuler-strasse 21.

Mindenütt készletben.

Sok értéktelen utánzat miatt vigyázzanak a nevére.

St. Fernolendt

és a beegyzett védjegyre.

Czipőfénymáz részére.

33 52—10

Bérbe adandó

Kovács Liána úrnőnek az I-ső tized, 12., 13. sz. alatti házában (régí színház), **egy utcai lakás, bolthelyiséggel**, — továbbá **két magtár s egy műhelyhelyiség** május hó 1-sőtől.

Értesítést ad, Kecskeméten

Szabó Márton,

ügyvéd.

107 3-2

„Danubia” kerekpár-
művek

a legújabb 97-diki mintán szerint szállítanak új urak, mint hölgyek és gyermekek részére, a legolcsóbb árak mellett Alex. Hulla által (Bécs, VII. Herberggasse Nr. 29.) Az árjegyzékek kívánatra díj- és beryegmentesen szívesen megküldetnek. 111 12-3

Szágtalan és nyomban száradó

10 m.-re
1 kgr.
1 rrt 50 kr.

Minden festéket beföd.

Christoph Ferenc SZOBAPALLÓ-FÉNYLAKK

betét teszi, hogy a szobák a mázolás alatt használhatatlanok, mivel a kelméletlen szag és a lassú, ragadós száradás, mely az olajtáknak és az olajtaknak sajátja, elkerülte. Emellett a használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltörülhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni:

színezett szobapalló-fénymázt,

sargasbarnát és mahagonibarnát, mely akár csak az olaj festék fedi be a pallót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi vagy új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást stb; van azután

tiszta fénymás (színezetlen)

új pallókra és parketre, mely csupan fényt ad. Különösen parketre s olajfestékekkel már bemázolt egészen új pallókra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem fedi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyzetmtr. (két középnyagú szobára való) 5 rrt. 90 kr., vagy 9¹/₂ márká.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktárak vannak, ide k / ldendők. Mintamázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vizyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a több mint 150 éve letező gyarmant sokfelé utanozzak és hamisítják, s sokkal rosszabb, s gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Christoph Ferenc,

A valódi szobapalló-fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója.

Prága, K. Berlin.

Kapható **GYENES és FIA** uraknál.

Kecskeméten: **GYENES és FIA** uraknál.

Ki iszik
Kathreiner-féle
Kneipp-maláta-kávét?

Ernye be jö!

Mindenki a ki félti az egészségét és mégsem akar lemondani a kávé megszokott kellemes élvezetéről. Merta Kathreiner-kávé hozzátétele által elvesz az idegizgató babkávénak általánosan ismert és rendes használatnál annyira egészségrontó hatása. *****

Mindenki a kinek egészségét valami megrontotta. Különösen ideg- s gyomorbántalmakban szenvedőknel sok ezer esetben a legegészségesebb és a legkönnyebben megemészthető italnak bizonyult a tiszta Kathreiner-kávé. ****

Minden asszony és gyermek, a kiknek gyöngye szervezetére különösen jótékony hatással van a tápláló Kathreiner-kávé s a kik kellemes, enyhe ize miatt, ugy babkávèizzel keverve, mint tisztán nagyon szeretik. *****

Mindenki a ki a háztartásban takarékos, de izletes és a mellett egészséges kávéitalt mégsem akar magától megvonni. Takarékosági szempontból is ajánlható a Kathreiner-kávé, akár babkávèval vegyítve, akár tisztán. *****

A Kathreiner-féle Kneipp-maláta-kávé

valóban egészségi és családi kávé, a mely szemekben a legjobb malátából készül; a babkávè kedvelt ízét a Kathreiner-féle gyártási mód adja meg neki, a mely a leghiresebb szaktekintélyektől elismerve, minden művelt államban tért hódított. Csak a Kathreiner-kávé egyesíti magában a babkávè kellemesen ingerlő ízét és a malátakávénak egészséges, orvosilag elismert és megerősített előnyeit. *****

Kérelem: Tévedések és megkárosodás kikerülése végett bevásárlás alkalmával tessék jól vizyázni az eredeti dobozra, a melyen ez a felírás van **Kathreiner.**

Az olyan csomagban, a melyen nincs rajta a Kathreiner név, hamisított kávé van.

Csak akkor valódi, ha a háromszögű palack az itt levő szalaggal (vörös és fekete nyomás sárga papíron van elzárva).

Eddig fölülmulthatatlan!

Maager Vilmos-féle valódi, tisztított

májolaj

törvényesen védett csomagolásban

Maager Vilmostól Bécsben

Az első orvosi tekintélyek által megvizsgáltott és könnyű emészthetőségénél fogva gyermekeknek is különösen ajánlatik és rendeltetik mindama eseteknél, melyeknél az orvos az egész testi szervezet, különösen a mell és tüdő erősítését, a test súlyának gyarapodását, a nedvek javítását, valamint általában a vér tisztítását el akarja érni. — Egy üveg ára 1 forint és kapható a gyári raktárban Bécsben III 3. ker., Heumarkt 3., valamint az osztr.-magyar monarchia legjobb gyógyszerüzében

Kecskeméten: Molnár Pál, Katona Zsigmond gyógyszerész uraknál, Nyirády László és Pataky György urak kereskedésében.

Főraktár és föltárusítás az osztrák-magyar monarchia részére:

Maager Vilmos, Bécs.

III/3., Heumarkt 3.

287 24-28

Utánzásokat a törvény üldözi.

Üzlet-eladás.

Vas-és fűszerkereskedés

teljes felszereléssel eladó, esetleg át is vehető.

Czím: **Szabó Károly**, N.-Körösön. 118 1-1

Ház- és földeladás.

A néhai **Farkas Gergely** ügyvéd örökösei tulajdonát képező **VII-dik tized, 9-dik szám alatti ház s a nyíri dűlőbeli 46 holdnyi föld szabadkézből eladó.**

Értesítést ad

Szabó Márton

ügyvéd,

93 3-3 III. tized, Jókai-útcza 201. sz.